

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า

กรณีศึกษาประเทศ **จีน** และ **อินเดีย**

โดย คณะกรรมการการแก้ปัญหา
ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า
: กรณีศึกษาประเทศจีน และ อินเดีย

ของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายนามกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายสังคิต พิริยะรังสรรค์
ประธานคณะกรรมการ

นายอำพล จินตาวัฒนะ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายพลเดช ปิ่นประทีป
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายคำคุณ สิริธิตมาน
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม
และโฆษกคณะกรรมการ

นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สี่

นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่ห้า

นายภาณุ อุทัยรัตน์
เลขาธิการคณะกรรมการ

นายธานี สุโชดายน
รองเลขาธิการคณะกรรมการ

นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน
โฆษกคณะกรรมการ

พลอากาศเอก มนัส รูปขจร
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ธงชัย สาระสุข
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก สกล ชื่นตระกูล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ณ์ฐ อินทรเจริญ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายสุธี มากบุญ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์
กรรมการ

นายจรินทร์ จักกะพาก
กรรมการ

นางสาวภัทรา วรามิตร
กรรมการ

นายเกี้ยว แก้วสุทอ
กรรมการ

ที่ปรึกษาภคิตติมศักดิ์คณะกรรมการ
การแก้ปัญหาคความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน

พลโท จเรศักดิ์ อานุภาพ

นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ

นายสัญญา จุลมนต์

พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์

นายดำรงชัย พุ่มสงวน

นายโกวิทย์ ดอกไม้

ว่าที่พันตรี สรชาติ วิชย สุวรรณพรหม

ศ.ศรีราชา วงศารยางกูร

นายปริญญา จุฑาสงษ์

นายมน เลาวณิช

นายกนก ยนต์ชัย

นายทวีวัฒน์ ธีระกุลสถิตย์

หน้าว่าง

รายนามอนุกรรมการ
ติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายพลเดช ปิ่นประทีป
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายธานี สุโขทัยน
รองประธานคณะอนุกรรมการ

พลเอก ธงชัย สาระสุข
อนุกรรมการ

พลเอก สกกล ชื่นตระกูล
อนุกรรมการ

นายรุจชินทร์ ทองใหญ่
อนุกรรมการ

นายสมพันธ์ เตชะอธิก
อนุกรรมการ

นางฉวี ปิ่นประทีป
อนุกรรมการ

ผศ.ดวงมณี เลาวกุล
อนุกรรมการ

นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์
อนุกรรมการ

นายวันชัย บุญประชา
อนุกรรมการ

นางปรีดา คงแป้น
อนุกรรมการและเลขานุการ

นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
ติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายสังิต พิริยะรังสรรค์

นายอำพล จินดาวัฒนะ

หน้าว่าง

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ที่ สว.๐๐๑๙.๑๙/ร.๑๐) วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภา ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑) ซึ่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมโอกาส สิทธิ ความสามารถ การเข้าถึงทรัพยากร ความเท่าเทียม การเติบโตอย่างมีส่วนร่วม การเข้าถึงบริการ สวัสดิการ ของประชาชนและชุมชน เพื่อบูรณาการในการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งติดตามการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายอำพล จินตาวัฒนะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายพลเดช ปิ่นประทีป	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายคำคุณ สิริสมาน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
และโฆษกคณะกรรมการ
๕. นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายภาณุ อุทัยรัตน์	เลขาธิการคณะกรรมการ
๘. นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน	โฆษกคณะกรรมการ
๙. พลอากาศเอก มนัส รูปขจร	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก ณ์ฐ อินทรเจริญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. พลเอก ธงชัย สาระสุข	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๓. นายสุธี มากบุญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๔. นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์	กรรมการ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า
: กรณีศึกษาประเทศจีนและอินเดีย
ของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภา ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญชั้นคณะหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑) เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทบกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริม โอกาส สิทธิ ความสามารถ การเข้าถึงทรัพยากร ความเท่าเทียม การเติบโตอย่างมีส่วนร่วม การเข้าถึงบริการ สวัสดิการ ของประชาชนและชุมชน เพื่อบูรณาการในการแก้ปัญหา ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งติดตามการน้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจน แบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีนและอินเดีย เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการ พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมการได้มีมติเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑.๑ นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	เป็นประธานคณะกรรมการ
๑.๑.๒ นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ นายอำพล จินดาวัฒนะ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๑.๑.๔ นายพลเดช ปิ่นประทีป	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๑.๑.๕ นายคำคุณ สิทธิสมาน	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่ และโฆษกคณะกรรมการ
๑.๑.๖ นายภาณุ อุทัยรัตน์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๗ นายธานี สุโชตายน	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๘ นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๑.๑.๙ พลอากาศเอก มนัส รูปขจร	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑.๑.๑๐ พลเอก ธีรชัย อินทรเจริญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๑ พลเอก ธงชัย สารระสุข	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๒ พลเอก สกล ชื่นตระกูล	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๓ นายสุธี มากบุญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๔ นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๕ นายจรินทร์ จักกะพาก	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๖ นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๗ นางสาวภัทรา วรามิตร	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๘ นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์	เป็นกรรมการ

อนึ่ง นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ได้ลาออกจากคณะกรรมการ ในวันอังคารที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ต่อมา นายธานี สุขไธยาน รองเลขาธิการคณะกรรมการ ได้ลาออกจากคณะกรรมการ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ปัจจุบันคณะกรรมการประกอบด้วย

๑. นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	เป็นประธานคณะกรรมการ
๒. นายอำพล จินดาวัฒนะ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายพลเดช ปิ่นประทีป	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายคำคุณ สิริธิตมาน	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม และโฆษกคณะกรรมการ
๕. นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายภาณุ อุทัยรัตน์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๘. นายวีระศักดิ์ ฎุครองหิน	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๙. พลอากาศเอก มนัส รูปขจร	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก ธีรชัย อินทรเจริญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. พลเอก ธงชัย สารระสุข	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๓. นายสุธี มากบุญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๔. นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์	เป็นกรรมการ
๑๕. นายจรินทร์ จักกะพาก	เป็นกรรมการ
๑๖. นางสาวภัทรา วรามิตร	เป็นกรรมการ
๑๗. นายเกียรติ แก้วสุทอ	เป็นกรรมการ

๑.๒ คณะกรรมการธิการได้มีมติแต่งตั้ง นายประเสริฐ สีเลิศ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน คณะกรรมการวิสามัญ ๕ และนายทวี จันทจิราภา นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗ วรรคสี่

๑.๓ คณะกรรมการธิการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัด การปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อศึกษา ติดตาม เสนอแนะ มาตรการ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ จัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการ และปฏิบัติงานอื่น ตามที่คณะกรรมการ มอบหมาย ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ ซึ่งคณะอนุกรรมการ คณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๓.๑ นายพลเดช ปิ่นประทีป	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๒ นายธานี สุโขทัย	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๓ พลเอก ธงชัย สาระสุข	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๔ พลเอก สกล ชื่นตระกูล	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๕ นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๖ นายสมพันธ์ เตชะอธิก	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๗ นางวณี ปิ่นประทีป	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๘ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๙ นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๐ นายวันชัย บุญประชา	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๑ นางปรีดา คงแป้น	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๓.๑๒ นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๓.๑๓ นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๔ นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๕ นายอำพล จินดาวัฒนะ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

อนึ่ง นายวันชัย บุญประชา และนางปรีดา คงแป้น อนุกรรมการ ได้ลาออกจาก คณะอนุกรรมการ ในวันที่จันทร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ นายธานี สุโขทัย รองประธาน อนุกรรมการ ได้ลาออกจากคณะอนุกรรมการ ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ต่อมา นายสมพันธ์ เตชะอธิก ได้ลาออกจากคณะอนุกรรมการ ในวันที่พุธที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓

ปัจจุบันคณะอนุกรรมการประกอบด้วย

๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลเอก ธงชัย สาระสุข	เป็นอนุกรรมการ
๓. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	เป็นอนุกรรมการ
๔. นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่	เป็นอนุกรรมการ
๕. นางวณี ปิ่นประทีป	เป็นอนุกรรมการ

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล	เป็นอนุกรรมการ
๗. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์	เป็นอนุกรรมการ
๘. นายปาลิต วรพงษ์พิบูลย์	เป็นอนุกรรมการ
๙. นางสาวมณฑลท์กาญจน์ คำผิว	เป็นอนุกรรมการ
๑๐. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นายเศรษฐี พงษ์พันธ์ุ	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๓. นายอำพล จินดาวัฒน์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นายไชย์วัฒน์ สุโชตายน	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีนและอินเดียโดยการจัดประชุมหารือร่วมกัน และดำเนินการศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารจากหน่วยงาน เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย บทความ ข่าว และหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ และนำข้อมูลและข้อคิดเห็นดังกล่าวมาสรุปและวิเคราะห์ผล

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการขอรายงานผลการพิจารณาศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีนและอินเดียโดยได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ดำเนินการพิจารณาศึกษากรณีดังกล่าว และคณะกรรมการได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมการด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ

จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายภาณุ อุทัยรัตน์)

เลขานุการคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร
รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้าหมาย
: กรณีศึกษาประเทศจีน และ อินเดีย

สืบเนื่องจากช่วงที่ผ่านมา สาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้าหมาย กระทั่งธนาคารโลกรายงานว่า ปี ค.ศ. ๒๐๑๙ คนจนได้ลดจำนวนลงเหลือเพียง ๑๖.๖ ล้านคนเท่านั้น นอกจากนี้ประเทศจีนแล้ว ประเทศอินเดียมีจำนวนประชากรยากจนมากที่สุดในโลก รัฐบาลอินเดียจัดการแก้ไขเรื่องความยากจนโดยรับประกันรายได้ให้กับประชาชนทุกคนในระดับที่จะช่วยให้ข้อหาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพได้โดยเริ่มต้นจ่ายค่าครองชีพให้เฉพาะผู้หญิงก่อน

แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบจีนและอินเดียต่างมีความน่าสนใจและมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน จึงทำการศึกษาในเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง ๒ กรณีศึกษา เพื่อที่จะนำองค์ความรู้และรูปแบบที่เหมาะสมมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมและการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดในหมู่คณะกรรมการ อนุกรรมการและคณะทำงานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิหลายสาขา โดยได้จัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาล หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคาดว่าจะองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศที่ได้รับจะสามารถนำมาขยายระดับหรือพัฒนาต่อเป็นข้อเสนอต่อการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ สามารถใช้เป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมศักยภาพองค์กรภาคประชาสังคมที่กำลังทำงานแก้ปัญหาความยากจน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ในการกำหนดเป็นนโยบาย โครงการหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น สำหรับแก้ไขปัญหในระดับพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากร ๑,๔๐๐ ล้านคน ในปีพ.ศ. ๒๕๖๓ ปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ต่อเนื่องมา ๗ ทศวรรษ เป็นระบบพรรคการเมืองเดียว ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ มีคนจนจำนวน ๗๗๐ ล้านคน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ลดเหลือเพียง ๖ ล้านคน

นโยบายสูงสุดในการแก้ปัญหาความยากจนมาจากประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ผู้นำสูงสุดที่เสนอทฤษฎีการสร้าง “สังคมนิยมที่มีเฉพาะในจีน” มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์แบบทันสมัย ระบบผลิตแบบใหม่ในชนบท แนวคิดแนวทางที่สำคัญคือการแก้ความยากจนแบบพุ่งเป้า ตรงจุด มีเป้าหมายบรรลุ “๒ ไม่กังวล” (ไม่มีกิน ไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่ และ ๓ หลักประกัน” (ที่อยู่อาศัย รักษาพยาบาล การศึกษา) เกษตรกรสามารถวางแผนเพาะปลูกได้เอง บริหารจัดการและมีส่วนร่วมในรายได้ที่เกิดขึ้นแทนที่จะรวบรวมผลผลิตทั้งหมดเข้ารัฐอย่างแต่ก่อน สนับสนุนผู้ประกอบการด้วยสินเชื่อ

เกษตรกรสามารถวางแผนเพาะปลูกได้เอง บริหารจัดการและมีส่วนร่วมในรายได้ที่ เกิดขึ้นแทนที่จะรวบรวมผลผลิตทั้งหมดเข้ารัฐอย่างแต่ก่อน สนับสนุนผู้ประกอบการด้วยสินเชื่อ แบบ Micro Credit จัดตั้งฐานอุตสาหกรรมในพื้นที่ใต้เส้นวัดความยากจนกว่าหนึ่งแสนแห่ง ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ ๙๒ กระตุ้นการจ้างงานและฝึกฝนคนจนทางานทำ โยกย้ายประชากร ๕ ล้านคน ให้มีที่อยู่ใหม่โดยจ่ายเงินชดเชย พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและ สิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือด้านสาธารณสุขและเป็ยยังชีพ

ในด้านกลไกการทำงาน สาธารณรัฐประชาชนจีนมีสภาแห่งชาติเป็นกลไกสูงสุดดูแลการ แก้ความยากจน ให้หน่วยงานจับคู่กับพื้นที่ ส่งเจ้าหน้าที่ ๗๗๕,๐๐๐๒-,๐๐๐,๐๐๐ คน ลงสู่ พื้นที่ยากจน เก็บข้อมูลรายบุคคล ครอบครัว ชุมชน จัดทำแฟ้มโครงการ ๘๙ ล้านโครงการเพื่อ แก้ปัญหาแบบตรงเป้า หน่วยงานต่างๆ เป็นหน่วยสนับสนุนด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์และ สมทบงบประมาณแบบแก้ตรงจุด รัฐบาลเองก็จัดโครงการพื้นฐาน ซื่อเฟอร์นิเจอร์ สร้างบ้าน ใหม่ ปรับปรุงหอพัก ห้องส้วม ด้านเอกชนร่วมกับรัฐบาลสนับสนุนการรวมกลุ่มผลิต แปรรูป ส่งผู้เชี่ยวชาญไปช่วยเหลือคนจน ทั้งครอบครัวและชุมชน

ผลสัมฤทธิ์สามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวมดีขึ้น จำนวนคนจน ลดลงอย่างน่ามหัศจรรย์ และมีเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ของชาติว่าภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ซึ่งครบรอบ ๑๐๐ ปี ของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน จะไม่มีคน จนเหลืออยู่ในประเทศจีนอีกต่อไป

ผลสัมฤทธิ์สามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวมดีขึ้น จำนวนคนจน ลดลงอย่างน่ามหัศจรรย์ และมีเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ของชาติว่าภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ซึ่งครบรอบ ๑๐๐ ปี ของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน จะไม่มีคน จนเหลืออยู่ในประเทศจีนอีกต่อไป

นายกรัฐมนตรี นายนเรนทระ โมตี เป็นผู้นำสูงสุดที่มาจาก การเลือกตั้ง ชูนโยบาย “Make in India” สนับสนุนต่างชาติให้มาลงทุนผลิตสินค้าในประเทศอินเดีย ยกกระดับภาค การผลิต ในด้านแนวคิดแนวทางหลักในการแก้ความยากจน มุ่งสร้างที่อยู่อาศัยคนจน ทั้งในชนบทและในเมือง ๔๐ ล้านหลัง จัดให้มีไฟฟ้าใช้ ๒๔ ชั่วโมง สร้างถนนเพิ่ม ๒ แสน กิโลเมตรให้แก่คนที่ถูกตัดขาดจากโลกภายนอก เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมูลค่าสินค้า การเกษตร ให้บริการคอมพิวเตอร์แบบพกพาสาธารณะ มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ๑๐๐ ล้านคน

อินเดียมีหน่วยงานหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์แก้ความยากจน ชื่อ NITI Aayog มุ่งพัฒนาแบบองค์รวมในการระดับคุณภาพชีวิต ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการพัฒนา กำหนด งบประมาณเพิ่มศักยภาพการผลิต การลงทุนจากต่างชาติ เพิ่มงบประมาณแปรรูปอาหาร สร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูง ระบบไฟฟ้า ถนนทางหลวง ขยายท่าอากาศยาน พัฒนาคุณภาพ แรงงานโดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง

ผลสัมฤทธิ์พิจารณาจากค่าดัชนีความยากจนหลายมิติ เช่น สิ้นทรัพย์ เชื้อเพลิง ก๊าซหุงต้ม สุขาภิบาล โภชนาการ ฯลฯ ซึ่งพบว่าในภาพรวมมีความยากจนลดลง แต่ที่ยังน่าเป็นห่วงคือ

ประชากรร้อยละ ๘.๘ ยังยากจนในหลายมิติ ร้อยละ ๑๙.๓ ยังอยู่ในภาวะเสี่ยง และ ๓๗๓ ล้านคน ยังถูกกีดกันอย่างรุนแรง

ถ้านวัตกรรมการแก้ปัญหาความยากจนหมายถึง วิสัยทัศน์ ความคิด นโยบาย ความรู้ วิธีการและกิจกรรมใหม่ ๆ หรือกิจกรรมที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชนท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่มีการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศต่าง ๆ แม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมากที่สุดในโลกใกล้เคียงกัน แต่การวิเคราะห์เปรียบเทียบนวัตกรรมการแก้ปัญหาความยากจนของจีนและอินเดียคงไม่สามารถทำได้แบบง่าย ๆ เพราะมีบริบทที่แตกต่างกันอยู่มาก ทั้งในด้านระบบการเมืองการปกครอง ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต

มีประเด็นที่น่าศึกษาว่า พรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีน โดยประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ประกาศนโยบายชัดเจน “ขจัดความยากจนให้หมดไปในปี พ.ศ.๒๕๖๓” รวมทั้งการมีนโยบาย “ใครขยันมากได้มาก” ผลผลิตหรือรายได้เป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกบุคคล ไม่ได้เป็นของรัฐ จีนจึงสามารถแก้จนตรงจุดได้ปีละนับสิบ ๆ ล้านคน จนทำให้คนยากจนกว่า ๗๗๐ ล้านคน หมดไปจากประเทศและประชาชนจีนสามารถมีเงินไปเที่ยวต่างประเทศได้

เพื่อขจัดปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นไป รัฐบาลจีนใช้นโยบายแก้ปัญหาแบบมุ่งเป้าไปที่ตัว “คนจน” จัดให้มีอาสาสมัครที่เป็นพี่เลี้ยงคอยประกบ ทำการเก็บข้อมูลรายคน/ครัวเรือนและชุมชน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข รวบรวมเป็นแฟ้มรายคน/ครัวเรือนและจัดทำเป็นโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นรายครอบครัว กว่า ๘๘ ล้านโครงการ ความรู้ที่ลึกซึ้งเช่นนี้ ทำให้แก้จนได้ตรงจุด

จีนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตมาปลูกไม้ผลที่สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ มีการอพยพจากชนบทแห่งแล้งสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษ มีงานทำมีรายได้ มีการอบรมฝึกปฏิบัติ ใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์เพื่อการค้าขายและการตลาด จัดระบบการขนส่งสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค จัดให้มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงช่วยชุมชนยากจนอย่างทั่วถึง ฯลฯ

ส่วนนวัตกรรมการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศอินเดีย ใช้แนวคิดทฤษฎีในการแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบไปด้วยทฤษฎีแบบทุนนิยมทั่วไป ที่เน้นการลงทุน อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างชาติ การขนส่ง ถนน ไฟฟ้า พาณิชยกรรม การบริการ และการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด Trickle Down Effect ที่เชื่อว่าจะเกิดการกระจายรายได้ การมีงานทำ มีอาชีพให้กับคนชั้นล่างหรือคนยากจนที่จะเป็นแรงงานสำคัญให้กับผู้ประกอบการหรือนายทุน ผลของการพัฒนาประเทศแบบนี้มักพบว่าไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี แต่กลับมีลักษณะ “รวยกระจุก จนกระจาย”

อย่างไรก็ตาม รูปแบบโครงการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของอินเดีย ยังมีลักษณะเป็นไปตามประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสรีที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข โอกาสจึงเป็นของคนรวยมากกว่าคนจน การแข่งขันแบบมีใครยาวสาวได้สาวเอา ทำให้คนยากจนไม่สามารถเข้าสู่ระบบการแข่งขันและเป็นได้เพียงแค่ชนชั้นผู้ใช้แรงงาน

แนวคิดประชานิยม (Populism) อันหมายถึง การบริหารงานที่มุ่งมีจุดมุ่งหมายให้ได้รับความนิยมาจกประชาชนเพื่อสนับสนุนการดำรงอยู่ของผู้นำทางการเมือง หรือ เครื่องมือทางการเมืองของรัฐในการทำให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยมีกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการที่ไปตรงกับความต้องการของประชาชน แต่ผลของประชานิยมมักมีลักษณะตอบสนองความอยาก (Felt Need) ชั่วครั้งชั่วคราวและต้ำน้ำพริกละลายแม่ น้ำ เพราะมักจะเป็นการแจกเงิน การแจกปัจจัยสิ่งของแก่ประชาชนโดยทั่วไปหรือเฉพาะเจาะจงที่คนยากจน ไม่ได้ตอบสนองการแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ที่แท้จริงของประชาชน อันเป็นความต้องการที่แท้จริง (Real Need) ของประชาชน

แนวคิดการนำมำปรับปรยุคที่ใช้ในประเทศไทย

ทั้งบทเรียนรู้จกประสบการณ์ของจีนและอินเดีย ล้วนมีคุณค่า สามารถนำมาปรับปรยุคที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาคความยากจนในประเทศไทย แต่คงมีใช้การลอกเลียนแบบมาใช้ทั้งดุ้น เพราะต่างภูมิสังคม ต่างภูมิประเทศ และต่างบริบททางการเมืองการปกครอง ย่อมมีปัจจัยตัวแปรต่าง ๆ อีกมากมายที่มีส่วนกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลว

อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่กล่าวกันว่าเป็นต้นแบบของประเทศไทยที่มีความมั่นคง แต่ก็มปัญหาความยากจน ความขัดแย้งและความรุนแรงมากที่สุดประเทศหนึ่ง ระบบผู้นำที่ได้มาจากการเลือกมีความทำทหายและความเสี่ยงต่อการดำเนินนโยบายที่ต่อเนื่องในการแก้ปัญหาคความยากจนและปัญหาอื่น ๆ

นโยบายและโครงการที่มุ่งแก้ปัญหาคความยากจนของอินเดีย มีลักษณะของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับมหภาค และการดำเนินการแบบ “บนลงล่าง” (top down) แต่การมีนโยบายระดับมหภาคที่สอดคล้องกับลักษณะจุดแข็งของประชากรอินเดียที่ประชากรใช้ภาษาอังกฤษกันในชีวิตประจำวัน สนใจเทคโนโลยี และเก่งในการสื่อสารติดต่อ บวกกับจุดแข็งของสังคมที่มีประชากรมากและอยู่ในวัยแรงงาน จึงสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศอย่างได้ผลและยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตประชากรได้เป็นจำนวนมาก ๆ ส่วนโครงการในเชิงประชานิยมและนวัตกรรมต่าง ๆ ของอินเดียน่าจะมีบทบาทเพียงเป็นการประดับประคองสังคมและเป็นสีสนเท่านั้น ไม่อาจหวังผลการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนได้

จีนเป็นประเทศที่ปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ระบบสรรหาผู้นำประเทศในแบบของจีนได้รับการพิสูจน์ในช่วงเวลา ๗๐ ปีนับตั้งแต่การก่อตั้งประเทศจีนใหม่ว่าสามารถสร้างเสถียรภาพและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายได้เป็นอย่างดี จนทำให้เปลี่ยนแปลงจกประเทศที่ยากจน อ่อนแอ ล้าหลังในทุกด้าน มาสู่การเป็นมหาอำนาจและผู้นำของโลกในปัจจุบัน ประเทศจีนมิได้แก้ปัญหาคความยากจนแบบโครงการหรือนโยบายพิเศษเดี่ยว ๆ แต่เป็นผลจกการขับเคลื่อนประเทศหลายด้านไปพร้อม ๆ กันอย่างมียุทธศาสตร์และเป็นระบบแบบแผน

ในแง่ของการแก้ปัญหาคความยากจนของจีน อาจมองได้ว่าจีนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วยนโยบายระดับมหภาค ที่ช่วยให้คนจีนมีการศึกษาดี มีงานทำ มีรายได้

มีศักดิ์ศรี ซึ่งสามารถทำได้เป็นจำนวนคราวละมากๆ ในขณะที่เดียวกันจีนยังให้ความสนใจนโยบายแก้ปัญหาความยากจนในระดับจุลภาค แบบ “ล่างขึ้นบน” (bottom up) กระจายการจัดการให้ชุมชนและหน่วยงานพื้นที่เป็นผู้แสดงบทบาท ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่พรรค เจ้าหน้าที่รัฐ ภาคธุรกิจและสถาบันวิชาการในท้องถิ่น ซึ่งด้วยวิธีการเช่นนี้จึงสามารถเข้าถึงตัวกลุ่มคนยากจนที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาได้มีประสิทธิภาพมากกว่า อย่างที่เรียกว่า “แก้ปัญหาคนจนแบบมุ่งเป้า” หรือ “การตัดเสื้อเฉพาะตัว”

สำหรับประเทศไทย ไทยเป็นประเทศในระบอบประชาธิปไตยที่มีโอกาสและความเสี่ยงแบบเดียวกับอินเดีย แต่การมีเจตนาธรรมแห่งรัฐธรรมนูญ มียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมีแผนปฏิรูปประเทศ ๑๒ ด้าน จึงนับเป็น “ความพยายามแห่งชาติ” ประการสำคัญ ที่น่าจะสร้างเสถียรภาพและความต่อเนื่องในการแก้ปัญหาความยากจนและการพัฒนาประเทศ

นอกจากนั้น แม้ว่าประเทศไทยมิได้มีระบบสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัดแบบจีน แต่สังคมไทยก็มีขบวนการจิตอาสาที่เกิดจากความสำนึกภายในตนและมีความเอื้ออาทรอันเป็นฐานทุนทางวัฒนธรรมที่หาได้ยากในโลก ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้าเฉพาะแบบจีนจึงอยู่ในวิสัยที่จะนำมาปรับประยุกต์ใช้ในรูปแบบและวิถีแบบไทย ๆ ได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๑) การแก้ปัญหาความยากจนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปประเทศและการพัฒนาทั่วไป รวมทั้งยังมีมิติทางการเมืองและความมั่นคงอีกด้วย รัฐบาลจึงควรใช้แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน “แบบพุ่งเป้า” ดังตัวอย่างกรณีศึกษาของประเทศจีน นำมาปรับประยุกต์ใช้กับประเทศไทยโดยถือเป็นแนวทางหลัก และจัดให้มีแผนแม่บทการบูรณาการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับแผนแม่บทในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

(๒) เพื่อให้มีหน่วยงานที่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างต่อเนื่อง มียุทธศาสตร์และเป็นระบบแบบแผน รัฐบาลควรจัดตั้ง “สำนักงานบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจน” ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา โดยให้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีการองรับ ทั้งนี้ นอกจากสถานะในทางกฎหมายแล้ว ควรออกแบบหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ความคล่องตัว ความโปร่งใส และมีหลักประกันในด้านงบประมาณสนับสนุน

(๓) เพื่อสนับสนุนแผนงาน โครงการในเชิงนวัตกรรมที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาความยากจน รัฐบาลควรให้ความสำคัญ เร่งรัดและพิถีพิถัน ในการจัดให้มี “กองทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบพุ่งเป้า” เป็นลักษณะของกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund – SIF) โดยจัดงบประมาณอุดหนุนอย่างเหมาะสมเพียงพอให้มีภารกิจครอบคลุมไปถึงการแก้ปัญหาความยากจนและผู้รับผลกระทบอื่น ๆ ในลักษณะของตาข่ายนิรภัยทางสังคม (Social Safety Net) แบบเดียวกับกองทุน SIF ในยุควิกฤติเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ด้วย

(๔) ควรสร้างความร่วมมือแบบภาคีพันธมิตร ระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งบริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อช่วยเป็นพี่เลี้ยง ชุมชนและครอบครัวยากจนแบบประเภคู้ กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและงบประมาณ ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ ที่สร้างคนให้เก่งในเรื่องเทคโนโลยี สารสนเทศและภาษาอังกฤษให้มากขึ้น รองรับอุตสาหกรรมในยุค IT พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการ ขยายตลาดการค้าออนไลน์และส่งเสริมการส่งออก

(๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำการสำรวจคนยากจนในชุมชนเป็นรายครัวเรือน โดยวิเคราะห์ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน จัดหาเจ้าหน้าที่ไปทำการวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการด้านวิชาชีพ ทักษะที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม ฯลฯ จัดทำเป็นแฟ้มโครงการและประวัติการพัฒนาเฉพาะครัวเรือน

(๖) ภาคประชาสังคม ควรถือเอาการแก้ปัญหาความยากจนให้ได้รับผลสำเร็จอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายใหญ่ร่วมกันของกลุ่มองค์กรและเครือข่ายภาคประชาชนที่ทำงานทางสังคมกันอย่างหลากหลาย รวมทั้งร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ CSR และกลุ่มจิตอาสาหรือผู้มีใจบุญ ใจกุศลทั้งหลายทั้งปวง

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศจีนและอินเดียนับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ ทั้งในเชิงการศึกษาเปรียบเทียบ การปรับประยุกต์ และการสร้างแรงบันดาลใจ แต่เมื่อมองในระดับใหญ่ คือทั่วทั้งประเทศอาจดูเป็นเรื่องยากเพราะต้องอาศัยกลไกอำนาจรัฐ และความร่วมมือในวงกว้างและต้องการผู้คนหลากหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ในทางกลับกัน ถ้ามองแคบลงมาในระดับชุมชนท้องถิ่น ความร่วมมือไม่ร่วมมือกันย่อมอยู่ในวิสัยความเป็นไปได้มากกว่า และสามารถลงมือทำ สามารถสร้างตัวอย่างความสำเร็จจากจุดเล็ก ๆ ได้ทันที โดยไม่ต้องรอนโยบายจากส่วนกลางที่มาจากเบื้องบน

ดังนั้น การฉีกกำลังระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ประชาสังคม และ CSR ในระดับพื้นที่ น่าจะเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สามารถสร้างสรรค์ขึ้นมาจากเบื้องล่าง ซึ่งเป็นฐานรากของสังคม

ประเด็นข้อเสนอแนะของที่ประชุมคณะกรรมการการแก้ปัญหายากจนฯ
 ต่อรายงานการพิจารณาศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาสาธารณรัฐ
 ประชาชนจีนและประเทศอินเดีย ของคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป เพื่อแก้
 ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
 เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓

นายมน โเลทวิช ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

- ๑) โครงการของนายเรนทร โมตี นายกรัฐมนตรี คือ “Make in India” (ยั่วว่า) ไม่ใช่ “Made in India” เป็นการสั่งให้มีการทำในอินเดียเพื่อกระตุ้นอุตสาหกรรมในประเทศ
- ๒) “จันทาล” ไม่มีวรรณะ เป็นคนนอกวรรณะ เหมือนคนป่า อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ การแก้ปัญหาคนเหล่านี้ใช้วิธีการให้ธนาคารเปิดบัญชีโดยให้คนเหล่านี้สแกนนิ้วมือ และรัฐบาลกลางจะโอนเงินให้คนละ ๒,๐๐๐ รูปีต่อเดือน
- ๓) รัฐที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการแก้ปัญหาความยากจนของอินเดีย คือ รัฐเกรละและรัฐเบงกอลตะวันตก โดย ๒ รัฐนี้เป็นรัฐที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์และรัฐที่มีการคอร์รัปชันมากที่สุดคือรัฐพิหาร
- ๔) จากสถานการณ์โควิด-๑๙ ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ของโมตีกลายเป็นศูนย์ต้องเริ่มใหม่

นายอำพล จินดาวัฒนะ รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

- ๑) จากข้อมูลที่มีการนำเสนอการแก้ปัญหาความยากจนของจีนและอินเดียจะเห็นได้ชัดว่า Political Will เป็นหัวใจสำคัญในการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ แต่มีวิธีการในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไป เมื่อพิจารณากรณีของประเทศไทย Political Will ที่ผ่านมามีการดำเนินการแก้ปัญหาเหล่านี้จนมีการบรรลุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ มีข้อเสนอในการแก้ปัญหาโดยการกำหนดให้มีกลไกระดับชาติที่จัดตั้งโดยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ได้แก่ สำนักงานบูรณาการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ แต่ปัจจุบันมีการลดฐานะลงเหลือเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการเท่านั้น ถือว่าเป็นการลดระดับ Political Will อย่างมาก ดังนั้น ในรายงานของคณะกรรมการควรมีข้อเสนอแนะให้มีกฎหมายจัดตั้งสำนักงานบูรณาการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำให้เป็นผลสำเร็จ
- ๒) ให้คณะอนุกรรมการไปเพิ่มข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้มีกฎหมายจัดตั้งสำนักงานบูรณาการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในรายงานและจัดทำเป็นรูปเล่มเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

- ๑) การนำกรณีการแก้ปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศอินเดียมาใช้กับไทยได้อย่างไร ควรพิจารณาการแก้ปัญหาที่ผ่านมา ดังนี้

๑.๑) ธงนำของไทยเป็นสังคมแบ่งปัน ดังนั้น การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้กับบริบทของสังคมไทยได้อย่างแน่นอน

๑.๒) เป้าหมายในการแก้ปัญหาของไทย มีความชัดเจนในการแก้ปัญหาความยากจนมานานแล้ว มีการจัดทำข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช ๒ ค) และปัจจุบันได้มีการข้อมูล จปฐ. กับข้อมูลการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาจัดทำเป็น TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform) คือ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าโดยขณะนี้ข้อมูลคนจนในประเทศประมาณ ๑ ล้านคน

๑.๓) การแก้ปัญหาเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการไม่สามารถสั่งการข้ามหน่วยงานได้ เช่น กรณีจังหวัดมีส่วนราชการตั้งอยู่จำนวนมาก แต่ไม่ได้ขึ้นตรงกับผู้ว่าราชการจังหวัดทั้งหมด ทำให้ส่วนราชการเหล่านั้นไม่มีความเกรงกลัวผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาควรมีการจัดกระดานเสียใหม่โดยนำสิ่งที่มีอยู่มาบูรณาการ

๒) แนวทางการแก้ปัญหา คือ การจัดกระดานใหม่ โดยมีกลไกในการขับเคลื่อน

๒.๑) ลักษณะของคนไทยคือชอบการเลียนแบบ (Copy) ปัจจุบันมีหมู่บ้านที่ชนะเลิศการประกวดระดับประเทศจำนวนมาก เช่น หมู่บ้านสีเขียว หมู่บ้านสิ่งแวดล้อมแจ๋ว หมู่บ้านการมีส่วนร่วม ทั้งระดับแกนนำและระดับเครือข่าย แต่เมื่อมีการประกวดมอบรางวัลเสร็จแล้วขาดการดำเนินการต่อ ดังนั้น หากได้มีการสนับสนุนผลักดันต่อไป หมู่บ้านอื่น ๆ จะได้มีการเลียนแบบเพื่อนำไปปรับใช้กับหมู่บ้านตนเองต่อไป

๒.๒) การนำเอกชนมาช่วยแก้ปัญหา มีการดำเนินการอยู่แล้วจากประชารัฐรักสามัคคีที่มาแก้จุดอ่อนเรื่องทุน การตลาด การบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น และมีกฎหมายออกมาแล้ว แต่ปัจจุบันมีเพียง ๑๔๐ แห่งเท่านั้น โดย ๗๖ แห่งเป็นการดำเนินการโดยกระทรวงมหาดไทย ดังนั้นกฎหมายออกมาแล้ว ๒ ปี มีเพิ่มขึ้นเพียง ๖๔ แห่งเท่านั้น เป้าหมาย ๑๐๐,๐๐๐ แห่งนั้นคงเป็นไปได้ยาก

๓) ในช่วงวิกฤตปี ๒๕๕๐ ธนาคารโลกได้ส่งทีมงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำร่วมกับสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยงานวิจัย (World Bank Documents) ได้มีการเสนอแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำของไทยไว้ ๕ ประเด็น ดังนี้

- (๑) สร้างความเข้มแข็งขององค์กรในชุมชน
- (๒) ปรับปรุงสินเชื่อในชนบทที่มีประสิทธิภาพ
- (๓) ขยายการจ้างงานนอกไร่่นาหรือธุรกิจนอกภาคเกษตรกร
- (๔) เพิ่มประสิทธิภาพการเกษตรให้แข็งแรงขึ้น และ
- (๕) ปรับปรุงระบบการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ใหม่

ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ได้ เพราะสังคมวัฒนธรรมเมื่อปี ๒๕๕๓ กับปัจจุบันไม่ได้มีความแตกต่างกันมาก ซึ่งอาจนำมาเป็นกรอบการพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศไทยประกอบกับข้อมูลของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศอินเดียได้

จากนั้น นายสังคิต พิริยะรังสรรค์ ประธานคณะกรรมการ ได้สรุปและเสนอแนะต่อที่ประชุมว่า สมัยก่อนมีนักปราชญ์ชาวจีนได้มีการกล่าวถึงพวกปัญญาชนของจีนเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องประเทศอื่นดีมากแต่กลับไม่รู้จักประเทศของตัวเอง การแก้ปัญหาควรเริ่มต้นจากความเป็นจีน ดังนั้นกรณีของไทยควรเริ่มจากสิ่งที่มีดำเนินการอยู่แล้ว ตามที่นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า เสนอ และแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของไทยควรให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก การจัดสรรที่ดินทำกินแก่เกษตรกร เป็นต้น ส่วนแนวทางการแก้ปัญหาของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทย ได้แก่ การซ่อมแซมบ้านคนจน และการสร้างบ้านฟรีให้กับคนทุกซ์ยาก

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะกรรมการ	ก
รายนามคณะอนุกรรมการ	จ
รายงานพิจารณาศึกษา	ฉ
บทสรุปผู้บริหาร	ฐ
ประเด็นข้อเสนอแนะ	ถ
สารบัญ	บ
สารบัญตาราง	ป
สารบัญแผนภูมิ	ผ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๓
๑.๓ ขอบเขตการพิจารณา	๓
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๑.๖ กรอบการพิจารณา	๔
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ สถานการณ์ความยากจนทั่วโลก	๕
๒.๓ นโยบายและความพยายามในการแก้ปัญหาความยากจนในประเทศไทย	๑๓
๒.๔ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม : นโยบายตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	๑๕
บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา	๑๗
บทที่ ๔ ผลการศึกษารายงาน	๑๙
๔.๑ กรณีศึกษา นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนของจีน	๑๙
๔.๒ กรณีศึกษา นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนของอินเดีย	๒๖
บทที่ ๕ วิเคราะห์ สรุป และข้อเสนอแนะ	๓๙
๕.๑ วิเคราะห์เปรียบเทียบ	๓๙
๕.๒ สรุปผล	๔๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๔๙
บรรณานุกรม	๕๑
ภาคผนวก	๕๓
ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้ง	๕๕
ภาคผนวก ข ฝ่ายเลขานุการประจำคณะ	๕๗

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงความยากจนลดลงในแอฟริกา	๖
ตารางที่ ๒ แสดงสัดส่วนรายได้ของประชากร	๑๒
ตารางที่ ๓ แสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน	๑๖
ตารางที่ ๔ แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ จีน กับ อินเดีย	๓๙

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๑ กรอบการพิจารณา

หน้า

๔

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

สืบเนื่องจากในช่วง ๓-๔ ปีที่ผ่านมา พบว่ารัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า กระทรวงธนาคารโลกรายงานว่า เมื่อปี ๑๙๙๐ มีคนจีนยากจนทั่วประเทศ ๗๗๐ ล้านคน หรือ ๖๐ % ของคนทั้งประเทศ เวลาผ่านไป ๓๐ ปี รัฐบาลจีนรายงานว่ามีคนจนได้ลดจำนวนลงเหลือเพียง ๑๖.๖ ล้านคนเท่านั้น ทั้งนี้ประเทศจีนกำหนดเกณฑ์ความยากจนคือมีรายได้ต่ำกว่า ๑.๕ แส่นบาท/ปี

ความน่าสนใจในนโยบายการแก้ไขปัญหารูปธรรมของกระบวนการทำงาน พบว่า

(๑) รัฐบาลจีนได้มีการกำหนดเป้าหมายการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไป เพื่อให้สอดคล้องกับสาเหตุแห่งความยากจนของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งใช้มาตรการหลากหลาย เช่น การพัฒนาธุรกิจท้องถิ่น โยกย้ายคนยากจน ชดเชยชานาที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาระบบประกันสังคม ฯลฯ

(๒) ชาวบ้านที่ยากจนได้รับการเคลื่อนย้ายออกจากชุมชนเดิมที่ไม่มีศักยภาพในการฟื้นฟูเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการดำรงชีวิตและสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ โดยไปอยู่ในชุมชนใหม่ที่ดีกว่า

(๓) เมืองที่พัฒนาแล้วซึ่งอยู่ทางตะวันออกของประเทศจะต้องทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง ให้แก่เมืองที่ยากจน ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก โดยองค์กรธุรกิจจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคความยากจน

(๔) ความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาค โดยมีการนำผลงานข้าราชการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้มาเป็นตัวชี้วัดในการประเมินผลงานและความก้าวหน้าในการทำงาน โดยให้หน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยจับคู่กับพื้นที่เป้าหมายในหมู่บ้านห่างไกล และให้ผู้บริหารและข้าราชการหน่วยงานเหล่านั้นแต่ละคนจับคู่กับครัวเรือนยากจนอย่างน้อยคนละสองครัวเรือนจนกว่าจะแก้ไขปัญหาคสำเร็จ ทั้งนี้มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่รัฐจำนวน ๗๗๕,๐๐๐ คน ลงสู่พื้นที่ยากจนทั่วประเทศ เพื่อรับฟังปัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาคความยากจนรายครอบครัวให้เป็นผลสำเร็จตามบริบทของแต่ละพื้นที่

(๕) ข้าราชการที่รับผิดชอบต้องมีแผนการแก้ไขปัญหาค และไปเยี่ยมครอบครัวที่ตนเองดูแลอย่างน้อย ๔ ครั้ง/ปี ทั้งนี้ภารกิจของข้าราชการเหล่านี้จะเสร็จสิ้นและจะออกจากพื้นที่นั้นได้ถาวรเมื่อครอบครัวที่รับผิดชอบพ้นเส้นความยากจน เพราะรัฐบาลเห็นว่าหากชนบทยากจนของจีนยังไม่พัฒนา ประเทศจีนก็ไม่มีวันที่จะพัฒนาได้อย่างแท้จริง

ตัวอย่างแผนแก้ไขปัญหาครายครัวเรือน เช่น สาเหตุความยากจนของครอบครัวหนึ่งมาจากการคมนาคมจากชุมชนสู่ภายนอกลำบาก ผลผลิตเข้าถึงตลาดยาก ไม่มีทักษะไปประกอบอาชีพอื่น และติดสุรา มาตรการลดความยากจน คือ ๑) ทำแผนลดความยากจนที่เหมาะสมกับ

ความเป็นอยู่ ๒) มอบทุนตั้งต้นสำหรับประกอบอาชีพ โดยขอเงินอุดหนุนจากรัฐให้ซื้อเมล็ดพันธุ์ ข้าวโพดไปปลูกเนื่องจากครัวเรือนไม่มีเงินพอ ๓) รัฐจัดซื้อเฟอร์นิเจอร์พื้นฐานให้ (ไม่ให้เงินไปซื้อเองเพื่อมิให้แอบนำไปซื้อสุรา) ๔) สร้างห้องน้ำถูกสุขลักษณะให้

หรือกรณีศึกษาอีกครอบครัวหนึ่งที่พ่อตาบอด ลูกคนโตไปเป็นคณงานในโรงงาน ที่มณฑลกวางตุ้ง ลูกชายคนเล็กดูแลพ่อที่บ้าน แม่เสียชีวิต บ้านของครอบครัวนี้อยู่เชิงเขา ต้องเดินขึ้นลงเขาหลายชั่วโมง สาเหตุหลักของความยากจนเกิดจากความเจ็บป่วยที่พ่อตาบอด ดูแลตัวเองไม่ได้ ลูกชายต้องดูแลพ่อ ไปทำงานไม่ได้ ข้าราชการจึงทำแผนลดความยากจน ที่เหมาะกับครอบครัวนี้ และประสานให้รัฐช่วยรักษาตาของผู้เป็นพ่อฟรีตลอดชีพ และเนื่องจาก บริเวณนั้นแผ่นดินถล่ม รัฐจึงให้เงินอุดหนุน ๔ แสนบาท เพื่อสร้างบ้านใหม่ เป็นต้น

นอกจากประเทศจีนแล้วพบว่าตัวอย่างการลดความยากจนในประเทศอินเดียก็มีความ น่าสนใจเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรยากจนมากสุดในโลก รายงานของสหประชาชาติเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ระบุว่า นิยามของคนจนคือผู้เลี้ยงชีพตัวเองด้วย รายได้ไม่ถึงวันละ ๑.๒๕ ดอลลาร์สหรัฐหรือประมาณ ๔๐.๕๐ บาท โดยส่วนใหญ่ คนยากจนร้อยละ ๓๒.๙ หรือประมาณ ๑ ใน ๓ อยู่ในประเทศอินเดีย รองลงมาร้อยละ ๑๓ อยู่ในจีน

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับ ที่สองของโลกรองจากจีน จึงมีข้อเสนอใหม่ที่จะจัดการแก้ไขเรื่องความยากจนให้กับประชาชน ในประเทศของตน โดยรัฐบาลอินเดียเสนอที่จะรับประกันรายได้ให้กับประชาชนทุกคน ในระดับ ที่จะช่วยให้ซื้อหาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพได้ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการส่งเสริมความ ยุติธรรมทางสังคม โดยการจ่ายเงินค่าครองชีพให้เป็นประจำทุกเดือน แทนที่การจ่ายเงิน อุดหนุนทางสวัสดิการสังคมในหลายด้านที่รัฐบาลทำอยู่แล้วในขณะนี้ เริ่มต้นจ่ายค่าครองชีพให้ เฉพาะผู้หญิงก่อน โดยให้เหตุผลว่าผู้หญิงประสบปัญหาทำทนายในเกือบจะทุกแง่มุมของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน การศึกษา การรักษาสุขภาพอนามัย หรือการเงิน

ทั้งนี้ที่ผ่านมาพบว่าประเทศอินเดียมีการใช้จ่ายเงินนับพันล้านดอลลาร์ให้กับโครงการ สร้างงานในชนบท ที่มุ่งรับประกันว่าคนยากจนมีงานทำและมีรายได้อย่างน้อยในขั้นต่ำ และยัง จ่ายเงินอุดหนุนค่าอาหารและเชื้อเพลิงให้ด้วย อย่างไรก็ตามโครงการเหล่านี้ถูกตำหนิวิพากษ์ว่า มีการบริหารจัดการไม่ดี มีการฉ้อโกง ความสูญเสียมูลค่า และมักจะไม่ถึงมือผู้ที่ต้องการความ ช่วยเหลือจริง ภายหลังจากนั้นรัฐบาลอินเดียจึงใช้วิธีโอนเงินสดให้โดยตรงแก่ผู้มีสิทธิได้รับความ ช่วยเหลือแทนการจ่ายเงินอุดหนุนเข้าโครงการ

จากแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนที่กล่าวมาทั้งหมด หากมีการศึกษารูปแบบ และแนวทางการสร้างนวัตกรรมเพื่อการแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยศึกษาจาก กรณีศึกษาในประเทศจีนและอินเดีย และนำแนวทางเหล่านั้นมาปรับใช้ในมิติต่าง ๆ ในประเทศ ไทย ตลอดจนการมีข้อเสนอที่เกี่ยวข้อง ย่อมเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะมีนวัตกรรม การแก้ไขปัญหาแบบใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ภูมิภาคและภูมิภาคต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ ศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างนวัตกรรมเพื่อการแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยศึกษาจากกรณีศึกษาในประเทศจีนและอินเดีย

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำข้อเสนอและแนวทางความเป็นไปได้จริงสำหรับการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

๑.๓ ขอบเขตการพิจารณา

การศึกษาครั้งนี้มีวิธีการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ นวัตกรรม รูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศจีนและประเทศอินเดีย

๑.๓.๒ จัดทำเป็นข้อเสนอต่อรัฐบาล หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบาย/โครงการ ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ได้จริงต่อไป

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยาม “ความยากจน” หมายถึง สภาพที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการซื้อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย

พจนานุกรมภาษาอังกฤษ อ็อกซ์ฟอร์ด ให้ความหมายไว้ว่า “สภาวะความจนขั้นแค้น และสภาวะความด้อยคุณภาพหรือขาดแคลน

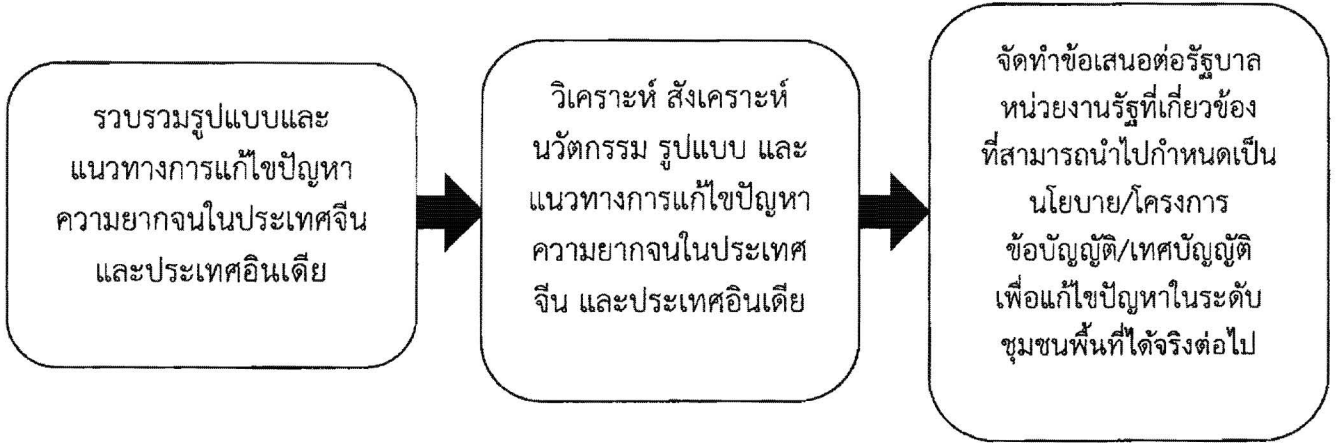
“คนจน” คือผู้ที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดีในมิติต่าง ๆ ซึ่งระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform TPMAP) พิจารณาจาก ๕ มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความเป็นอยู่ และด้านการเข้าถึงบริการรัฐ

ส่วน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ให้ความหมายว่า “สภาพซึ่งบุคคลขาดการครอบครองทรัพยากรหรือเงิน บุคคลที่ขาดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ น้ำจืดและอาหารที่สะอาด โภชนาการ สาธารณสุข การศึกษา เครื่องนุ่งห่ม และที่พักอาศัย”

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ต้องการความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศที่สามารถนำมายกระดับหรือพัฒนาต่อเป็นข้อเสนอต่อการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ สามารถใช้เป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมศักยภาพองค์กรภาคประชาสังคมที่กำลังทำงานแก้ปัญหาคความยากจนในระดับพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

๑.๖ กรอบการพิจารณา

แผนภูมิที่ ๑ กรอบการพิจารณา

บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจและศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการและเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศจีนและประเทศอินเดีย มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ สถานการณ์ความยากจนทั่วโลก*

ความยากจนทั่วโลก แบ่งตามภูมิภาค, ประมาณการในปี ๒๐๑๘ ประชากรโลกจำนวน ๖๕๖ ล้านคน มีรายได้วันละ ๑.๙๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือต่ำกว่า กลุ่มประชากรในภูมิภาคใต้ทะเลทรายซาฮารา ๔๓๗ ล้านคน ในเอเชียใต้ ๑๒๑ ล้านคน เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ๓๔ ล้านคน ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ๒๖ ล้านคน และตะวันออกกลางและแอฟริกา ๒๕ ล้านคน

ปาโบล อูโคอา แห่งบีบีซีเวิลด์เซอร์วิส ได้ตั้งคำถามว่าปัญหาความยากจนในโลกบรรเทาแล้วจริงหรือ ในเมื่อธนาคารโลกระบุว่าในช่วงเวลาไม่ถึงหนึ่งชั่วอายุคนมีประชากรโลกกว่า ๑.๑ พันล้านคน ได้ “หลุดพ้นจากความยากจน” โดยข้อมูลจากธนาคารโลกระบุว่า ระหว่างปี ๑๙๙๐ - ๒๐๑๕ จำนวนผู้ที่อยู่ใต้เส้นแบ่งความยากจน (Poverty line) คือ มีรายได้วันละ ๑.๙๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว ๕๗ บาท) หรือต่ำกว่านั้น ได้ลดลงจาก ๑,๙๐๐ ล้านคนมาอยู่ที่ ๗๓๕ ล้านคน นั่นหมายความว่าจำนวนประชากรที่ถือว่าเป็น “คนจน” ตามคำนิยามดังกล่าว ลดลงจาก ๓๖ % มาอยู่ที่ ๑๐ % ในช่วงเวลาเดียวกัน

การจัดความยากจนไม่ใช่เรื่องง่าย นักเศรษฐศาสตร์ที่เป็นผู้กำหนดเส้นแบ่งความยากจนบอกว่า นโยบายเพื่อการพัฒนาทั้งหลาย “ไม่ได้เข้าถึงกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดเท่าที่ควร” ทำให้คนที่ผลิตอาหารให้คนส่วนใหญ่ในโลกได้รับประทานถึงเป็นคนที่ยอดอยากหิวโหยที่สุด สถาบัน Crazy Rich Asians รายงานภาพสะท้อนความเหลื่อมล้ำในเอเชีย องค์กรอ็อกแฟม^๒ (Oxfam) เผยคนรวยที่สุด ๑ % ครอบครองความมั่งคั่ง ๘๒ % ของทั้งโลก ภาพถ่ายทางอากาศเผยให้เห็นการแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างชุมชนคนรวยและคนจนในหลายประเทศ มหาเศรษฐี ๘ คน ครอบครองทรัพย์สินเท่าคนจนครึ่งโลก

นายมาร์ติน ราวัลเลียน อดีตผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและรองประธานอาวุโสธนาคารโลก บอกว่า “ปัญหาความไม่เสมอภาคทางรายได้ของประชากรโลกคือความท้าทายสำคัญที่เรากำลัง

* ปาโบล อูโคอา. (๒๕๖๑) ปัญหาความยากจนในโลกบรรเทาแล้วจริงหรือ

^๒ BBC NEWS ไทย. (๒๕๖๑, ๑๑ มกราคม)

เผชิญต่อจากนี้ ในเชิงความคืบหน้าของการต่อสู้กับปัญหาความยากจนและความก้าวหน้าทางสังคม”

ธนาคารโลกระบุว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึง ปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว และภาวะสงครามความขัดแย้ง เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าในบางประเทศ ในขณะที่จีนและอินเดียมีประชากรที่ไม่ถือว่าเป็น “คนจน” ตามคำนิยามข้างต้น รวมกันถึง ๑ พันล้านคน แต่ตัวเลขของผู้ที่อยู่ในภาวะ “ยากจนอย่างยิ่ง” ในพื้นที่แถบตอนใต้ของทะเลทรายซาฮาราในแอฟริกากลับสูงขึ้นกว่าเมื่อ ๒๕ ปีก่อน สาเหตุของแนวโน้มนี้มีด้วยกัน ๔ ปัจจัย คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจในความเร็วที่แตกต่างกัน การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นไปอย่าง “ทั่วถึงพอ” การเข้าถึงสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐาน และปัญหาสงครามความขัดแย้ง

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ราวครึ่งหนึ่งของคนจนทั่วโลกกระจุกตัวอยู่ใน ๕ ประเทศ คือ อินเดีย ไนจีเรีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เอธิโอเปีย และบังกลาเทศ การประมาณการหลายชิ้นบ่งชี้ว่า ไนจีเรียกำลังจะแซงหน้า หรือได้แซงหน้าอินเดียไปแล้ว ในฐานะประเทศที่มีคนยากจนมากที่สุดในโลก โดยทั้ง ๒ ประเทศมีคนจนอยู่ต่ำกว่า ๑๐๐ ล้านคนเล็กน้อย

ตารางที่ ๑ แสดงความยากจนลดลงในแอฟริกา^๓

สัดส่วนผู้มีรายได้น้อยกว่า ๑.๙๐ ดอลลาร์ฯ หรือต่ำกว่า

ประเทศ	ลดจาก	มาเป็น	ระหว่างปี (ค.ศ.)
แทนซาเนีย	๘๖%	๔๙%	๒๐๐๐-๒๐๑๑
ชาด	๖๓%	๓๘%	๒๐๐๓-๒๐๑๑
สาธารณรัฐคองโก	๕๓%	๓๗%	๒๐๐๕-๒๐๑๑
บูร์กินาฟาโซ	๘๒%	๔๔%	๑๙๙๘-๒๐๑๔
สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก	๙๔%	๗๗%	๒๐๐๔-๒๐๑๒
เอธิโอเปีย	๖๑%	๓๑%	๑๙๙๙-๒๐๑๕
นามิเบีย	๓๑%	๑๓%	๒๐๐๓-๒๐๑๕

^๓ ธนาคารโลก อ้างใน ปาโบล อูโคอา, ปัญหาความยากจนในโลกบรรเทาแล้วจริงหรือ

ประเทศ	ลดจาก	มาเป็น	ระหว่างปี (ค.ศ.)
โมซัมบิก	๘๑%	๖๒%	๒๐๐๒-๒๐๑๔
รวันดา	๗๗%	๕๗%	๒๐๐๐-๒๐๑๓
ยูกันดา	๖๗%	๔๒%	๑๙๙๙-๒๐๑๖

เริ่มปี ค.ศ. ๑๙๙๕-๒๐๐๕ / จบปี ค.ศ. ๒๐๑๐-๒๐๑๙

มุ่งช่วยเหลือคนยากจนที่สุด นโยบายการพัฒนาในปัจจุบันใช้งานได้ดีสำหรับคนจน แต่ไม่ใช่สำหรับผู้มีฐานะยากจนชั้นแค่น้อยที่สุด อดีตผู้เชี่ยวชาญการแก้ปัญหาความยากจนของธนาคารโลกเชื่อว่าคนกลุ่มนี้ยังไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงเพียงพอ “การแก้ปัญหาความยากจนคือการให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนที่สุดอย่างช้า ๆ แต่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งตรงข้ามกับโลกที่กำลังพัฒนาในปัจจุบัน”

เขาชี้ว่าตัวอย่างจากประเทศร่ำรวยได้พัฒนาศักยภาพและนโยบายที่จัดให้มีสวัสดิการสังคมถ้วนหน้า เช่น การศึกษา และสาธารณสุข “นั่นคือสิ่งที่ประเทศกำลังพัฒนายังคงล่าหลังประเทศเหล่านี้ลดจำนวนคนจนได้รวดเร็วกว่า แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือแก่คนยากจนที่สุด” ราวัลเลียน ชี้ว่า ประเทศกำลังพัฒนาลดตัวเลขคนจนได้อย่างไร รวดเร็ว แต่ยังคงไว้ซึ่งความมีประสิทธิภาพ

วันที่ ๑๗ ตุลาคมของทุกปี เป็นวันเพื่อการขจัดความยากจนสากล (International Day for the Eradication of Poverty) ซึ่งได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากองค์การสหประชาชาติเมื่อปี ๒๕๓๕ มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับกลุ่มคนยากไร้

เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เลขาธิการสหประชาชาติ นายแอนโตนิโอ กัวเตอร์เรส รายงานวิกฤติความยากจนทั่วโลกมีประชากรกว่า ๗๐๐ ล้านคน ไม่สามารถเข้าถึงความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวันได้ หลายล้านคนเหล่านี้ ต้องอาศัยอยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง เผชิญกับอุปสรรค และไม่สามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพ การศึกษา และโอกาสในการทำงานที่ดีได้ พร้อมชักชวนให้ทั่วโลกร่วมมือกันโดยไม่แบ่งแยกเพศหรือฐานะ เพื่อสร้างโลกใหม่ที่ทุกคนสามารถเป็นที่ยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี เพื่อขจัดความยากจนให้หมดไปภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐^๔

BBC รายงานถึงแนวทางที่นิวซีแลนด์ใช้รับมือกับปัญหาความยากจนในเด็กกว่า เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีนโยบายขจัดปัญหาความยากจนอย่างชัดเจน ซึ่งก่อนหน้านี้เคยมีข่าวนำเสนอว่า

^๔ รายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ เรื่องสหประชาชาติรายงานวิกฤติความยากจนทั่วโลก (๒๕๖๑, ๑๗ ตุลาคม)

นายกรัฐมนตรีหญิงมีคำสั่งขึ้นเงินเดือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงตัวเอง เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน

ปัญหาความยากจนในนิวซีแลนด์ ส่งผลให้เด็กประมาณ ๒๘๐,๐๐๐ คน ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อย ต้องประสบกับความยากลำบากและไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและผลประโยชน์ต่าง ๆ ตามมาตรฐานของประเทศ หากเทียบกับกลุ่มเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้มาก

อังกฤษเป็นอีกประเทศที่เด็ก ๆ กำลังประสบปัญหาความยากจน โดยตามรายงานของทางคณะกรรมการการวัดผลทางสังคม (SMC) ซึ่งเป็นองค์กรการกุศลอิสระที่อุทิศตนเพื่อสนับสนุนการพัฒนา นโยบายและการดำเนินการเพื่อลดความยากจน ระบุว่าประชากร ๑๔ ล้านคนของอังกฤษ เป็นคนยากจน และในจำนวนนี้ ๑๖ % กำลังอยู่ในภาวะ “ยากจนถาวร”

ประเทศฮังการี ความยากจนยังส่งผลให้มีคนไร้บ้านเพิ่มมากขึ้นและประเด็นที่ยังคงเป็นที่ถกเถียงล่าสุด คือ การที่ทางการพยายามขจัดคนไร้บ้าน ที่อาศัยอยู่ตามข้างถนนให้หมดไป ซึ่งนักวิเคราะห์หลายฝ่าย มองว่าเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุ และศูนย์พักพิงที่ทางการจัดทำให้คนไร้บ้านนั้น ยังไม่ครอบคลุมถึงการเยียวยาด้านสภาพจิตใจของคนกลุ่มนี้ด้วย

เว็บไซต์ Forum Economics จัดอันดับประเทศที่ยากจนที่สุดเอาไว้ ตามการวัดจากค่า GDP per capita หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่อประชากร พบประเทศที่ยากจนที่สุดอยู่ในทวีปแอฟริกา คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก อันดับที่ ๒ คือ โมซัมบิก และ อันดับที่ ๓ คือ ยูกันดา ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ประเทศเหล่านี้กลายเป็นประเทศที่ยากจนนั้น มีทั้งระบอบการปกครอง ปัญหาสงคราม การลงทุนจากต่างประเทศมีน้อย หรือภูมิศาสตร์ที่ไม่มีดินแดนเชื่อมต่อกับทะเล^๕

๒.๒ ปัญหา “ความยากจน” ในสังคมไทย

ปัญหาความยากจน อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน ส่งผลกระทบต่อประชากรส่วนใหญ่ ทั้งใน มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ทั้งนี้ความยากจนเป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องแก้ไขทั้งระยะเร่งด่วนและระยะยาว

นิยาม “ความยากจน” คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง สภาพที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ ไม่มีรายได้เพียงพอ ที่จะใช้จ่ายในการซื้อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย พจนานุกรมภาษาอังกฤษ อ็อกซ์ฟอร์ด ให้ความหมายไว้ว่า “สภาวะความจนขั้นแค้นและสภาวะความด้อยคุณภาพหรือขาดแคลน

^๕ UN รายงานวิกฤตความยากจนทั่วโลก. (๒๕๖๑, ๑๗ ต.ค.)

“คนจน” คือผู้ที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดีในมิติต่างๆ ซึ่งระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform TPMAP) พิจารณาจาก ๕ มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความเป็นอยู่ และด้านการเข้าถึงบริการรัฐ

ส่วน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ให้ความหมายว่า “สภาพซึ่งบุคคลขาดการครอบครองทรัพยากรหรือเงิน บุคคลที่ขาดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ น้ำจืด และอาหารที่สะอาด โภชนาการ สาธารณสุข การศึกษา เครื่องนุ่งห่ม และที่พักอาศัย”

๒.๒.๑ มิติ “ความยากจน”

มิติทางเศรษฐศาสตร์ คือ ความอึดอัดทางเศรษฐกิจ ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการพึ่งพา ความเป็นปัญหาในสังคม

ความจนในมิติขององค์กรภาครัฐ คือ ๑. จนเงิน ไม่มีเงิน ขาดเงินทุน เข้าไม่ถึงแหล่งทุน ๒. จนทางสังคม ขาดสถานะทางสังคม ๓. จนทางวัฒนธรรม ขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงออก ๔. จนทางการศึกษา การด้อยโอกาสทางการศึกษา ขาดความรู้ความสามารถ ๕. จนทางการเมือง ขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงออกความคิดทางการเมือง ๖. จนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีโอกาส/ไร้สิทธิ์การใช้ประโยชน์ และ ๗. จนทางจิตวิญญาณ ขาดการมีโอกาสการใช้ความคิด การมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ

๒.๒.๒ สาเหตุสำคัญของปัญหาความยากจน

สภาพพื้นที่ สภาพพื้นที่นอกชลประทาน ไม่มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืชปริมาณฝนต่อปีลดลง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีเครื่องมือใช้ในการเกษตร

ชุมชน มีผู้นำไม่เข้มแข็ง ชุมชนไม่เคยจัดให้มีการระดมความคิดเห็นในเรื่องการสร้างงานสร้างอาชีพ ชุมชนที่มีการซื้อขายยาเสพติด มีการเล่นการพนัน ชุมชนที่มีระดับการตื่นตัวในการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ชุมชนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล

ครัวเรือน มีหัวหน้าครัวเรือนอายุมาก มีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกในครอบครัว ในระดับการดูแลสมาชิกในครัวเรือนค่อนข้างสูง เช่น สมาชิกในครอบครัวเป็นคนพิการ เป็นผู้ป่วยติดเตียง มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นสตรีที่ขาดภาวะความเป็นผู้นำ ครัวเรือนที่มีหนี้สินรายรับลดลง รายจ่ายเพิ่มขึ้น

บุคคล มีระดับการศึกษาต่ำ ขาดการฝึกอบรมทักษะทางด้านวิชาชีพ เกียจคร้าน ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ติดการพนัน ไม่ประหยัดอดออม มีหนี้สิน

๒.๒.๓ ลักษณะของความยากจนในประเทศไทย

ลักษณะของความยากจนในประเทศไทย ธนพล สราญจิตร, ๒๕๕๘ ได้ระบุว่า มีสาเหตุหลัก ๆ จากตัวบุคคล ๒ ประการ คือ

(๑) ปัจจัยภายใน สาเหตุภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นจุดอ่อน ได้แก่

- การขาดต้นทุนการผลิต
- การมีทรัพย์สินและที่ดินในการทำกินน้อย ขาดที่ดินทำกิน
- ต้นทุนการผลิตมีราคาสูง
- การมีปัญหาด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วยหรือพิการ
- การขาดความรู้ความสามารถ/ทักษะในการประกอบอาชีพต่ำ เนื่องจากขาดโอกาสในการศึกษา และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ
- การขาดศีลธรรมและคุณธรรม ติดอบายมุข ยาเสพติด
- การว่างงาน ค่าแรงงานต่ำ การถูกเอาเปรียบ การเป็นหนี้ทั้งในและนอกระบบ
- การขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์
- การมีภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวที่มีขนาดใหญ่

ปัจจัยเหล่านี้ ล้วนเป็นสาเหตุภายในบุคคลที่ทำให้บุคคลกลายเป็นคนจนได้

(๒) ปัจจัยภายนอก สาเหตุภายนอกตัวบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ และเป็นทั้งอุปสรรค ข้อจำกัด ได้แก่ นโยบายการพัฒนาที่ไม่สมดุลของภาครัฐ เช่น

- การเน้นพัฒนาเมืองมากกว่าพัฒนาชนบทหรือการพัฒนาชนบท
- การเน้นแต่ทุนทางกายภาพโดยขาดการส่งเสริมทุนทางสังคม
- การเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตร
- การเน้นการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อการพาณิชย์ โดยไม่ได้คำนึงถึงความยั่งยืน
- การเน้นเป้าหมายการเจริญเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจ ทุนนิยมมากกว่าการกระจายรายได้ให้กับประชากร
- การกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียม
- นโยบายที่ไม่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน
- ระบบการบริหารงานของภาครัฐที่ด้อยประสิทธิภาพ ไม่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ความล่าช้า ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานต่าง ๆ ในขั้นตอนการปฏิบัติการ
- โครงสร้างภาษีที่ไม่เป็นธรรม
- การจัดสรรงบประมาณที่เหลื่อมล้ำ

- การเน้นการเปิดประเทศมากเกินไปในขณะที่ยังไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่ดีพอกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นตัวสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม
- ความไม่สอดคล้องกันของแผนงานและงบประมาณในระดับต่าง ๆ

ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยหลักจากภายนอก ที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาความยากจนและซ้ำเติมคนจนมากขึ้นเช่นกัน

๒.๒.๔ สถานการณ์ความยากจนในระดับภาค

ภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด ภาคกลางมีความยากจนต่ำที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบความยากจนในระดับภูมิภาค พบว่า ในปี ๒๕๕๙ ภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ ๓๒.๘ ของประชากรทั้งหมดในภาค หรือประชากรในภาคใต้ชายแดนเกือบ ๑ ใน ๓ เป็นคนจน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ๓.๘ เท่า (สัดส่วนคนจนเฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ ๘.๖) รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๑๓.๐ ของประชากรทั้งหมดในภาค ส่วนภาคกลางมีความยากจนต่ำที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนเพียงร้อยละ ๓.๗ ของประชากรทั้งหมดในภาค

การให้ความสำคัญกับปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดของแต่ละภูมิภาคจะสามารถสะท้อนปัญหาความยากจนได้ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงเกินกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด ซึ่งในปี ๒๕๕๙ มีทั้งหมด ๑๒ จังหวัด ประกอบด้วย ภาคกลาง ๑ จังหวัด คือ ชัยนาท ภาคเหนือ ๓ จังหวัด คือ แม่ฮ่องสอน ตาก น่าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕ จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ นครพนม บุรีรัมย์ อ่างนาจเจริญ มุกดาหาร ภาคใต้ชายแดน ๓ จังหวัด คือ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา

ทั้งนี้ จาก ๑๒ จังหวัดที่มีความยากจนสูงดังกล่าว มีอยู่ ๗ จังหวัดที่เป็นจังหวัดที่มีมิติทั้งความยากจนเรื้อรัง (จังหวัดที่ติดลำดับ ๑ ใน ๑๐ จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดต่อเนื่องหลายปี) และความยากจนรุนแรง (จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงติดลำดับ ๑ ใน ๑๐ จังหวัดในปี ๒๕๕๙) ได้แก่ แม่ฮ่องสอน นราธิวาส ปัตตานี กาฬสินธุ์ นครพนม ตาก และบุรีรัมย์ ซึ่งจังหวัดเหล่านี้ ภาครัฐและภาคีการพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญลำดับสูงในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ตารางที่ ๒ แสดงสัดส่วนรายได้ของประชากร^๖

ภาค	สัดส่วนรายได้ของ กลุ่มประชากร ๑๐% ที่จนสุด (%)	สัดส่วนรายได้ ของกลุ่ม ประชากร ๑๐% ที่รวยสุด (%)	ความเหลื่อมล้ำ ด้านรายได้ กลุ่มรวยสุด / กลุ่มจนสุด (เท่า)
ภาคกลาง	๒.๒๑	๓๓.๔๕	๑๕.๑๕
ภาคตะวันออก	๒.๔๓	๓๐.๓๓	๑๒.๔๖
ภาคเหนือ	๒.๖๒	๓๑.๔๒	๑๒.๐๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒.๔๗	๓๕.๓๕	๑๔.๓๑
ภาคใต้	๒.๑๖	๓๓.๔๓	๑๕.๔๙
ภาคใต้ชายแดน	๒.๐๑	๔๑.๔๐	๒๐.๕๖
ทั่วประเทศ	๒.๐๖	๓๔.๘๔	๑๖.๙๒

ในภาพรวมของประเทศไทย ความยากจนมีแนวโน้มลดลง โดยสัดส่วนคนจนหรือสัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน ลดลงจากร้อยละ ๔๒.๓ ของประชากรทั้งประเทศในปี ๒๕๔๓ เหลือร้อยละ ๘.๖ ในปี ๒๕๕๙ หรือจำนวนคนจนลดลงจากประมาณ ๒๕.๘ ล้านคน เหลือประมาณ ๕.๘ ล้านคน ในช่วงเวลาเดียวกัน

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ความยากจนในแต่ละภูมิภาคสำหรับประเทศไทย ปี ๒๕๖๑ ธนาคารโลก^๗ ได้เปิดเผยถึงรายงานแนวโน้มการเติบโตแบบมีส่วนร่วมของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกในระยะยาว ชื่อ Riding the Wave : An East Asian Miracle for the 21st Century ซึ่งพบว่า ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกเป็นผู้นำที่แสดงวิธีให้เห็นว่าการเติบโตอย่างรวดเร็วและการมีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจจะช่วยลดความยากจนอย่างชัดเจนได้ ซึ่งช่วยให้คนเกือบล้านคนได้หลุดพ้นจากความยากจนในรายงานระบุว่าประเทศไทยซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับมาเลเซีย ได้เริ่มหลุดพ้นจากความยากจน และกำลังก้าวสู่ความมั่งคั่ง

สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยในปัจจุบันใช้เส้นความยากจนที่เป็นทางการคือ ๒,๖๖๗ บาท/คน/เดือน (๒.๗ เหรียญต่อวัน) หากมองย้อนไปในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาความยากจนในภาพรวมของประเทศไทยลดลงมาก โดยจำนวนคนจนได้ลดลงประมาณ ๒๘ ล้านคนในช่วงเวลาดังกล่าว จากจำนวนผู้ยากจน ๓๔.๑ ล้านคนในปี ๒๕๓๑

^๖ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๑, กรกฎาคม). รายงานสถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระดับภาคของประเทศไทย.

^๗ ผู้จัดการออนไลน์. (๒๕๖๑). ความยากจนในโลกลดลง แต่โลกยังมีคนจนอีกมาก.

เหลือเพียง ๕.๘ ล้านคนในปี ๒๕๕๙ สัดส่วนคนจนลดลงจากร้อยละ ๒๕.๒ เป็นเพียงร้อยละ ๘.๖ ในปี ๒๕๕๙

หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า กลุ่มประชากร ๔๐% ที่มีรายได้ต่ำสุดในประเทศไทย ในจำนวนนี้ ๓๘.๗% เป็นคนจน และคนที่เกือบจนซึ่งเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการตกเป็นคนจนได้ง่าย โดยพบว่า มีแนวโน้มลดลงมาจาก ๓๙.๒ ล้านคนในปี ๒๕๓๑ เหลือเพียง ๑๑.๖ ล้านคนในปี ๒๕๕๙

ทั้งนี้ ความยากจนยังกระจุกตัวอยู่ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๒.๙๖% ภาคใต้ ๑๒.๓๕% และภาคเหนือ ๙.๘๓% ของประชากรในแต่ละภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด ๑๐ ลำดับแรกในปี ๒๕๕๙ ได้แก่ แม่ฮ่องสอน นราธิวาส ปัตตานี กาฬสินธุ์ นครพนม ชัยนาท ตาก บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ และน่าน ตามลำดับ

๒.๓ นโยบายและความพยายามในการแก้ปัญหาความยากจนในประเทศไทย

๒.๓.๑ นโยบายภาครัฐกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีบทบาทในการประสานความช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจของผู้ประสบปัญหา ด้วยแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ผ่านมา สรุปได้ ดังนี้

๒.๓.๑.๑ การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและยั่งยืน, การส่งเสริมเศรษฐกิจในอาชีพเกษตรกรรม, การเพิ่มรายจ่ายภาครัฐในการจัดบริการพื้นฐานทางสังคมแก่คนจน และผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

๒.๓.๑.๒ การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่น การขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน การถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน การปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม เป็นต้น

๒.๓.๑.๓ การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมและผู้ด้อยโอกาส เช่น การขยายขอบเขตการประกันสังคมและการมีสวัสดิการให้ครอบคลุมผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

๒.๓.๑.๔ สวัสดิการโดยชุมชน เช่น การเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักประกันทางสังคมแก่ประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเน้นวัยชราเป็นสำคัญ

๒.๓.๑.๕ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การจัดระบบของการเกษตร การประมง อย่างมีวิธีการเป็นระเบียบ

๒.๓.๑.๖ การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น การปรับกระบวนการทัศน์และบทบาทหน่วยงานภาครัฐทั้งหน่วยงานส่วนกลางและระดับท้องถิ่น การจัดทำแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ปรับปรุงระบบงบประมาณ และการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงปัญหาความยากจน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำเสนอ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (๒๕๔๒-๒๕๕๖)” ครอบคลุมเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (๒๕๔๒) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติการแก้ปัญหาความยากจนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมี รูปแบบโครงการลดความยากจนในอดีต เช่น

- โครงการสร้างงานในชนบท
- โครงการพัฒนาตำบลกองทุนพัฒนาชนบท
- โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.)
- โครงการพัฒนาคนจนในเมือง
- โครงการเสริมสร้างการแก้ไขปัญหาคคนจนในเมืองในภาวะวิกฤติ
- โครงการแก้ไขปัญหาด้านการเงินและสินเชื่อสำหรับคนจนในเมือง
- โครงการลงทุนเพื่อสังคม SIP (Social Investment Project)
- โครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม SIF (Social Investment Fund)

โครงการลดความยากจนของรัฐบาลในรัฐบาลสมัยที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี เช่น

- โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- โครงการการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา ๓ ปี
- โครงการธนาคารประชาชน
- โครงการ ๓๐ บาท รักษาทุกโรค
- โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP
- โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการ
- บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
- การช่วยเหลือค่าเลี้ยงดู ๖๐๐ บาท/เดือน บุตรแรกเกิด - ๖ ปี
- โครงการไทยนิยมยั่งยืน
- โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น

**๒.๔ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม : นโยบายตาม
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔**

นโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นแผนกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วง ๕ ปี ภายใต้แผนดังกล่าว ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีเป้าประสงค์เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในช่วง ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) คือ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ต่อปี

ทั้งนี้ จุดเน้นและประเด็นการพัฒนาหลักของการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย

๒.๔.๑ การสร้างโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด โดยจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกล การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไข เพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่กลุ่มคนจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน การพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ และการพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก

๒.๔.๒ การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดีและราคาที่เป็นธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

๒.๔.๓ การกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งการปรับกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

๒.๔.๔ การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนาและพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกินและ

การบริหารจัดการที่ดินของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมถึงการมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่

๒.๕ งบประมาณ ตามยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน

ตารางที่ ๓ แสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน^๔

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงาน	ปี ๒๕๖๐ (ล้านบาท)	ปี ๒๕๖๑ (ล้านบาท)
ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน	๒๓๙,๗๘๓.๐	๓๓๑,๙๒๐.๕
แผนงานบูรณาการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง	๔,๘๘๙.๘	๕,๐๔๓.๔
แผนงานบูรณาการพัฒนาระบบประกันสุขภาพ	๒๐๐,๑๙๘.๑	๒๐๗,๐๙๖.๖
แผนงานบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ	๑,๐๔๑.๔	๑,๑๕๐.๒
แผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๕,๙๘๐.๓	-
แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างสวัสดิการสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิต	๗,๕๑๐.๓	๑๗,๙๓๖.๙
แผนงานบุคลากรภาครัฐ (ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเติบโตจากภายใน)	๘๙,๔๔๕.๐	-
แผนงานพื้นฐานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน	๒๔,๖๘๖.๖	๕,๒๖๘.๑
การจัดการปัญหาที่ดินทำกิน	๒๗๒.๐	-

^๔ งบประมาณโดยสังเขป ฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ งบประมาณโดยสังเขป ฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑, สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.

หน้าว่าง

บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา

ระเบียบวิธีการศึกษาในรายงานการพิจารณาศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีน และอินเดีย มีรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

๓.๑ ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Review Literature) โดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ นวัตกรรม รูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนในประเทศจีน และประเทศอินเดีย

๓.๒ นำเสนอรายงานการศึกษาต่อที่ประชุมอนุกรรมการฯ เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

๓.๓ จัดทำเป็นข้อเสนอต่อรัฐบาล หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบาย/โครงการ/ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เพื่อแก้ไขปัญหาคในระดับพื้นที่ได้จริงต่อไป

บทที่ ๔ ผลการศึกษารายงาน

ผลการศึกษารวบรวมเอกสาร วิเคราะห์ และสังเคราะห์ รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีน และอินเดีย ได้ข้อมูลดังนี้

๔.๑ กรณีศึกษา นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนของจีน

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากรมากที่สุดในโลกกว่า ๑,๔๐๐ ล้านคน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๓) มีพื้นที่ ๙.๖ ล้านตารางกิโลเมตร มีพรรคคอมมิวนิสต์จีนปกครองเพียงพรรคเดียว แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๓ มณฑล (รวมไต้หวัน) ๕ เขตปกครองตนเอง (มองโกเลีย หึงเซีย ซินเจียง กวางสีและทิเบต) ๔ เทศบาลนคร ได้แก่ ปักกิ่ง เทียนจิน เซียงไฮ้และฉงชิ่ง มี ๒ เขตบริหารพิเศษ ได้แก่ ฮองกงและมาเก๊า มีเมืองหลวงอยู่ที่ปักกิ่ง

สำหรับการปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งย่อยออกเป็น ๑๕๙ จังหวัด ๒,๐๑๗ อำเภอ มี ๓๕๐ เมืองและเขตในเมืองต่าง ๆ ประมาณ ๖๓๐ เขต

ประธานาธิบดี นายสีจิ้นผิง รับตำแหน่งเมื่อ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ นายกรัฐมนตรี นายหลี่ เค่อเฉียง รับตำแหน่งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

สาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบด้วย ชนชาติต่าง ๆ อยู่รวมกัน ๕๖ ชนชาติ โดยแบ่งเป็นชาวฮั่น ร้อยละ ๙๓.๓ นอกนั้นเป็นชนกลุ่มน้อยต่างๆ ด้านความเชื่อมีลัทธิขงจื้อและเต๋า มีอิทธิพลหยั่งรากลึกในภาษาและวัฒนธรรมของจีนมานับพัน ๆ ปี

สภาพภูมิอากาศส่วนใหญ่เป็นฤดูแล้งและฤดูมรสุมชื้น ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิ ในฤดูหนาว ลมทางเหนือซึ่งพัดลงมาจากละติจูดสูงทำให้เกิดความหนาวเย็น และแห้งแล้ง ขณะที่ฤดูร้อนลมทางใต้จากพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่ละติจูดสูงจะอบอุ่นและชุ่มชื้น

ฤดูหนาว ราวเดือนพฤศจิกายนถึงมีนาคม อุณหภูมิประมาณ ๑๐ องศา ฤดูใบไม้ผลิ มีนาคมถึงพฤษภาคม อุณหภูมิประมาณ ๑๐-๒๒ องศา ฤดูร้อน พฤษภาคมถึงสิงหาคม อุณหภูมิประมาณ ๒๒ องศาขึ้นไป ฤดูใบไม้ร่วง กันยายนถึงตุลาคม อุณหภูมิประมาณ ๑๐-๒๒ องศา

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จำนวน ๑๓ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) รายได้ประชาชาติต่อหัว ๙,๐๙๑ ดอลลาร์สหรัฐ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ ๖.๙ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกล อุปกรณ์ทางการแพทย์ เหล็ก เฟอร์นิเจอร์ สิ่งทอ เป็นต้น สินค้านำเข้า ได้แก่ แผนวงจรไฟฟ้า แร่เชื้อเพลิง น้ำมันดิบ เม็ดพลาสติก เป็นต้น

๔.๑.๒ การปฏิรูปและเปิดประเทศของจีน

ในหนังสือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน จัดพิมพ์โดย The Overseas Chinese Affairs Office of the State Council ระบุไว้ว่า การปฏิรูปและเปิดประเทศของจีน เริ่มจากที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ชุดที่ ๑๑ เต็มคณะ ครั้งที่ ๓ ที่จะขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๗๘ ได้ใช้กระบวนการปฏิรูปจากชนบทสู่เมือง โดยเริ่มจากการปฏิรูประบบเศรษฐกิจไปถึงระบบด้านอื่นๆ เริ่มจากการปฏิรูปในประเทศไปสู่การเปิดประเทศต่อโลก

นายเติ้ง เสี่ยว ผิง เป็นผู้นำสำคัญของการออกแบบการปฏิรูปและเปิดประเทศของจีน โดยเสนอทฤษฎี “การสร้างสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีน” กล่าวคือ ถือเอาการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ดำเนินการสร้างสรรคแบบทันสมัย ดำเนินระบบผลิตแบบใหม่ในชนบท ซึ่งช่วยกระตุ้นชาวนาผลิตพืชผลทางการเกษตร

ส่วนในตัวเมืองจะดำเนินระบบเศรษฐกิจแบบใหม่และทำลายระบบเก่าที่เรียกว่า “ข้าวหม้อใหญ่” (ไม่ว่าทำมากหรือน้อย ก็จะได้รับส่วนแบ่งเท่าเทียมกันทุกคน) สร้างระบบเศรษฐกิจการตลาดแบบสังคมนิยมโดยยืนอยู่บนพื้นฐานของระบบกรรมสิทธิ์ร่วม ในขณะเดียวกัน ดำเนินการปฏิรูประบบการเมือง อาทิ การแบ่งหน้าที่ระหว่างพรรคกับรัฐบาล การมอบอำนาจให้แก่ระดับล่าง ตัดทอนองค์กรของรัฐที่ไม่จำเป็น ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ควบคุมการปฏิรูปกับการเปิดประเทศ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ในมณฑลกว่างตุ้งและฝูเจี้ยนเป็นการทดลอง ปี ค.ศ. ๑๙๘๐ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้น จูไห่ ชัวเถา และเซี่ยหมิน รวม ๔ แห่ง อย่างเป็นทางการ

หลังจากนั้นจีนได้เปิดเมืองประมาณ ๑๐ กว่าเมือง ซึ่งอยู่ชายฝั่งทะเลและเปิดเขตเปิดทางเศรษฐกิจที่ดินแดนสามเหลี่ยมแม่น้ำแยงซีเกียง ดินแดนสามเหลี่ยมแม่น้ำจูเจียง ภาคตะวันออกเฉียงใต้มณฑลฝูเจี้ยนและเขตทะเลไปไห่ นอกจากนี้ จีนยังอนุมัติตั้งเกาะไหหลำ เป็นมณฑลและเขตเศรษฐกิจพิเศษ เดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๘๔ เติ้ง เสี่ยว ผิงและผู้นำอื่น ๆ ไปตรวจงานที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้นและจูไห่ ต่อมาปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ไปตรวจงานที่เมืองอู่ชาง เซินเจิ้น จูไห่และเซียงไฮ้ และได้กล่าวคำปราศรัยอันสำคัญ ซึ่งเน้นว่าการปฏิรูปและเปิดประเทศต้องมีความกล้าหาญ ต้องช่วงชิงโอกาส ส่วนสำคัญที่สุด คือ พัฒนาเศรษฐกิจ เคารพความรู้ เคารพความสามารถของบุคคล พัฒนาการศึกษาและส่งเสริมสร้างสรรค์อารยธรรมทางจิตใจของสังคมนิยม

หลังจากผ่านการปฏิรูปและเปิดประเทศมาได้ ๒๐ กว่าปี เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม การเสริมสร้างสังคมและสิ่งอื่นๆ ได้รับการพัฒนาไปอย่างมาก พลังประเทศโดยรวม แข็งแกร่งขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

๔.๑.๓ นโยบายแก้จนตรงจุดของ สี จิ้น ผิง

รัฐบาลจีนใช้แนวคิด “แก้จนตรงจุด ตรงกลุ่ม” : ภาษาจีนเรียกว่า จิงจุ่น ประโยคสำคัญ “ช่วยเหลือประชาชนหลุดพ้นจากความยากจน” : ภาษาจีนเรียกว่า ผูผินทัวผิน^๙ หรือ “แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเจาะจง”^{๑๐}

มีคำขวัญที่ศิริพล ฤทธิประศาสน์ เขียนไว้ว่า “สองไม่กังวล” (ไม่กังวลเรื่องไม่มียากจนและไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่, “สามประกัน” (ที่อยู่อาศัย รักษาพยาบาล และการศึกษา)

นิยามความยากจนของจีน คือ คนที่มีรายได้ ๒,๘๐๐ หยวน หรือ ๑๔,๐๐๐ บาทต่อปี วันละ ๗.๖๗ หยวน (ราว ๓๘.๓๕ บาท) ในขณะที่ธนาคารโลกกำหนดไว้ที่ ๑๓.๔ หยวน หรือราว ๖๗ บาท/วัน

เริ่มต้นใน พ.ศ. ๒๕๒๑ ผ่านนโยบายการปฏิรูปพื้นที่ชนบท ด้วยการให้ความช่วยเหลือในแต่ละพื้นที่เท่ากันหมด เน้นทางด้านเกษตรกรรมที่ให้เกษตรกรสามารถวางแผนการเพาะปลูกได้เอง บริหารจัดการผลผลิตได้เองและมีส่วนในรายได้ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น จากเดิมที่เป็นระบบเกษตรกรรมรวมที่ต้องรวบรวมผลผลิตทั้งหมดส่งเข้ารัฐ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนมากขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายลดภาวะความยากจนเป็นเป้าหมายหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเริ่มตั้งแต่ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๓) และดำเนินมาจนถึงปัจจุบันในฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓) โดยในปี ๒๕๖๓ ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง ประกาศขจัดปัญหาคนยากจนส่วนที่เหลืออีก ๖.๖ ล้านคนให้หมดสิ้นไป^{๑๑}

วันที่ ๑๗ ตุลาคมของทุกปี ประกาศเป็นวันขจัดความยากจนนานาชาติและจีน (International Day for the Eradication of Poverty)

ปี ค.ศ. ๑๙๗๘ (พ.ศ. ๒๕๒๑) จีนมีประชากรยากจน ๗๗๐ ล้านคน ยากจนแร้นแค้น/ยากจนสุดขีด ๓๓๔ อำเภอ ๒๒ มณฑล ในภาคตะวันตกและภาคกลาง มณฑลเหลียวหนิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มณฑลซานตง ภาคตะวันออก รวม ๒๔ มณฑลยากจน ๓๐,๐๐๐ หมู่บ้าน

ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ (พ.ศ. ๒๕๖๐) คนยากจนลดลงเหลือ ๓๐ ล้านคน เวลา ๔๐ ปี คนยากจนลดลง ๗๔๐ กว่าล้านคน ราว ๗๐% (ศิริพล ฤทธิประศาสน์, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑, ผู้จัดการออนไลน์)

^๙ ศิริพล ฤทธิประศาสน์. (๒๕๖๑)

^{๑๐} รศ.ดร. Yu Haiqiu. (๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑). ไทยโพสต์ทูเดย์คมคิด ออนไลน์.

^{๑๑} ธนาคารออมสิน. (มีนาคม ๒๕๖๒). นโยบายแก้จน.

ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง ประกาศนโยบายความยากจนของคนจีน จะต้องหมดไปภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓^{๑๒} โดยสอนให้จับปลา ไม่แจกปลาเฉย ๆ^{๑๓}

นโยบายมุ่งเจาะจงเป้าหมายถึงระดับบุคคลและครัวเรือนเพื่อให้แม่นยำถึงผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือแท้จริง โดยให้หน่วยงานของแต่ละหน่วยงานจับคู่กับพื้นที่เป้าหมายในหมู่บ้านที่ห่างไกล และมีการส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ๗๗๕,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ คน ลงพื้นที่ยากจนทั่วประเทศ ลงไปวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในพื้นที่ ทั้งรายบุคคล ครอบครัว และชุมชน มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถตอบสนองทั้งรายบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้ เข้าไปตรวจสอบและคุยตัวต่อตัวกับคนยากจน ได้ข้อมูลกว่า ๘๙ ล้านแฟ้ม/โครงการ รวมทั้งมีการโยกย้ายชุมชนยากจนไปทำมาหากินในที่ใหม่ ราว ๕ ล้านคน

สิ่งที่รัฐบาลจีนช่วยเหลือคนยากจนตรงจุด อย่างเช่น มีการเปลี่ยนแปลงหมู่บ้านมาปลูกแอปเปิลส่งขาย มีรายได้ มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามความต้องการจนสามารถพึ่งตนเองได้ มีแผนรายคนรายครัวเรือนและให้ทุนเริ่มต้นราวหนึ่งหมื่นบาท ฯลฯ

กระบวนการพัฒนาเพื่อช่วยเหลือคนยากจนจึงตรงจุด มาจากความต้องการที่แท้จริงของคนยากจน เป็นการทำงานเชิงรุกไม่给人ยากจนลำบากเรื่องเดินทาง เสียค่าใช้จ่าย และจัดทำเอกสารที่มากมาย

๔.๑.๔ แปรแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน

แนวทางที่รัฐบาลจีนใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตรงจุดให้หมดสิ้นไป มีทั้งหมด ๘ แนวทาง ได้แก่

(๑) นำอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยสินค้าเกษตร/ภูมิศาสตร์โดดเด่น ท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่าสินค้า หาช่องทางระบายสินค้า ใช้อีคอมเมิร์ซ ชักนำและให้การช่วยเหลือทางการตลาดจนมีช่องทางธุรกิจ สนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ในพื้นที่ยากจนด้วยสินเชื่อแบบไมโครเครดิต (micro – credit) ที่ไม่ร้องขอหลักประกัน ระยะ ๓ ปี โดยรัฐบาลได้ปล่อยสินเชื่อมากกว่า ๕.๘ แสนล้านหยวน (ราว ๒.๙ ล้านล้านบาท) แก่ครัวเรือนที่จัดอยู่ใต้เส้นแบ่งความยากจนราวครึ่งหนึ่ง หมายถึงผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๒,๓๐๐ หยวน/เดือน (ราว ๑๑,๕๐๐ บาท)

(๒) จัดตั้งฐานอุตสาหกรรมมากกว่า ๑ แสนแห่ง ในพื้นที่ที่อยู่ใต้เส้นแบ่งความยากจน ครอบคลุมครัวเรือนที่มีฐานะยากจนร้อยละ ๙๒ กระตุ้นการจ้างงานและฝึกให้คนยากจนหางานทำ เพิ่มทักษะวิชาชีพและรายได้ หลิว หย่ง ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสำนักงานป้องกันความยากจนของประเทศ กล่าวว่า มีวิสาหกิจกว่า ๔๐,๐๐๐ แห่งจับคู่กับ

^{๑๒} ศ.ดร.วรภัทร โตะชนะเกษม. (๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒)

^{๑๓} เปลว สีจิน (๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒)

หมู่บ้านยากจนกว่า ๓๐,๐๐๐ แห่ง เป็นความพยายามที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่นและชะลอการอพยพของเยาวชนที่มีทักษะมีความสามารถให้อยู่ในท้องถิ่น

(๓) โยกย้ายประชากรให้มีที่อยู่ใหม่และจ่ายเงินชดเชย ลงทุนพื้นที่ให้สร้างคนสร้างงาน ๕ ล้านคน

(๔) ช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต สาธารณูปโภค ถนน น้ำ ไฟฟ้า โรงเรียน โรงพยาบาล ชุมชนแข็งแรง และเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ

(๕) ช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล รัฐบาลได้อัดฉีดเงินและอาสาสมัครจำนวนมากไปช่วยสอนหนังสือ

(๖) ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

(๗) ช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อม

(๘) เงินช่วยเหลือด้านสาธารณสุขและเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้

๔.๑.๕ ตัวอย่างความสำเร็จ

ตัวอย่างที่หนึ่ง รศ.ดร. Yu Haiqiu ผู้อำนวยการสถาบันไทยศึกษา สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ แห่งมณฑลยูนนาน เล่าว่า ผู้บริหารและข้าราชการแต่ละคนติดชื่อ ตำแหน่ง บันทึกภารกิจ หลักฐานการทำงาน การใช้จ่ายและตรวจสอบ จับคู่กับครัวเรือนยากจนอย่างน้อยคนละ ๒ ครัวเรือนจนกว่าจะสำเร็จ มีการเยี่ยมครอบครัว ๔ ครั้งต่อปี ใช้เงินไม่เกิน ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ บาทสถาบันฯ จับคู่หมู่บ้านยากจนในเมืองลี่เจียง มณฑลยูนนาน ประชากร ๖๕๐ คน ปลูกข้าวโพด ยาสูบ เลี้ยงสัตว์ สถาบันมีกระบวนการทำงาน ดังนี้

(๑) ทำแผนลดความยากจนที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

(๒) มอบทุนตั้งต้นสำหรับประกอบอาชีพ โดยขอเงินอุดหนุนจากรัฐให้ชื่อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด

(๓) รัฐซื้อเฟอร์นิเจอร์ให้ ๒ ชิ้นไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

(๔) สร้างห้องน้ำถูกสุขลักษณะให้ครอบครัวที่ขาดแคลน

(๕) รัฐอุดหนุนสร้างบ้านใหม่ จำนวนเงินประมาณ ๔ แสนบาท

ตัวอย่างที่สอง รศ.ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอ “โมเดลเถาเป่า” Taobao Village หมู่บ้านชนบทห่างไกลรวมตัวกันทำการค้าออนไลน์ เริ่มปี ค.ศ. ๒๐๑๓ เพียง ๒๐ หมู่บ้าน ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ขยายเป็น ๒,๑๑๘ หมู่บ้าน เครืออาลีบาบาเป็นผู้ริเริ่มโครงการด้วยการปล่อยเงินกู้และระบบเว็บไซต์ให้โพสต์ขายสินค้าได้โดยง่าย รวมถึงจัดคอร์สการขายออนไลน์และช่วยเครือข่ายการขนส่งสินค้าให้เข้าถึงพื้นที่

รัฐบาลจีน สนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการค้าออนไลน์ การจัดสรรพื้นที่เขตอุตสาหกรรมพิเศษ เสนอให้เอกชนเช่าเป็นโรงงานขนาดย่อม จัดให้มีอินเทอร์เน็ตไฟเบอร์ออปติคความเร็วสูงและมีเครือข่ายมือถือที่ครอบคลุม ร้านค้าในชุมชนที่

ห่างไกลเหล่านี้อาจจะประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเข้าถึงแหล่งทุน การโฆษณาออนไลน์ ขาดทักษะการแข่งขัน เป็นต้น เครืออาลีบาบาจะมาช่วยแก้ปัญหาและวางระบบให้

ตัวอย่างที่สาม หมู่บ้านเหวินเจียหวา เดิมปลูกข้าวสาลีและถั่ว เป็นหมู่บ้านยากจน ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตมาปลูกแอปเปิล โดยรัฐอุดหนุน ๒,๐๐๐ หยวนต่อเอเคอร์ มีบริษัทธุรกิจมาช่วยเรื่องการตลาด จนพ้นจากความยากจนได้

๔.๑.๖ นวัตกรรมแก้จนของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นวัตกรรมในที่นี้ หมายถึง วิสัยทัศน์ ความคิด นโยบาย ความรู้ วิธีการและ กิจกรรมใหม่ ๆ หรือกิจกรรมที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาชาวบ้านและชุมชน

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีวิสัยทัศน์ มีความคิด และนโยบายที่ชัดเจน จากพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีน ประธานาธิบดีสี เจิ้น ผิง ประกาศนโยบายชัดเจน “ขจัดความยากจนให้หมดไปในปี พ.ศ. ๒๕๖๓” รวมทั้งการมีนโยบาย “ใครขยันมากได้มาก” ผลผลิตหรือรายได้เป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกบุคคล ไม่ได้เป็นของรัฐจีนจึงสามารถแก้จนตรงจุดได้ปีละนับสิบ ๆ ล้านคน จนทำให้คนยากจนกว่า ๗๗๐ ล้านคนหมดไปจากประเทศและประชาชนจีนสามารถมีเงินไปเที่ยวรอบโลกได้

นวัตกรรมด้านความรู้ รัฐบาลใช้การเก็บข้อมูลรายคน รายครัวเรือน และรายชุมชน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ หาแนวทางแก้ไข รวบรวมเป็นแฟ้มรายคน รายครัวเรือน และโครงการต่าง ๆ กว่า ๘๘ ล้านโครงการ ความรู้ที่ลึกซึ้งเช่นนี้ทำให้แก้จนได้ตรงจุด ไม่เหมารวมคนยากจนแบบให้มาลงทะเบียนทั้งหมดหรือใช้วิธีแจกเงินไปใช้จ่าย ความรู้เกี่ยวกับคนยากจนที่ลงลึกส่งเจ้าหน้าที่ไปเก็บข้อมูลจริง

วิธีการดำเนินงานที่สำคัญ รัฐบาลจีนใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงลึกรายคน รายครัวเรือน และรายชุมชน มีการจับคู่ระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคธุรกิจ วิสาหกิจต่าง ๆ กับชุมชนยากจน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความยากจน โดยหน่วยงานต่างๆเหล่านี้สนับสนุนกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ สมทบงบประมาณในแก้จนตรงจุดด้วย รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ซื่อเฟอร์นิเจอร์ที่จำเป็นให้คนยากจน สร้างบ้านใหม่ ปรับปรุงบ้านพัก ห้องส้วมให้ครัวเรือนยากจน สนับสนุนทุนคนยากจน/ครัวเรือนละ ๒,๐๐๐ หยวน เพื่อนำไปสร้างอาชีพและรายได้เลี้ยงดูครอบครัว รัฐบาลสนับสนุนการรวมกลุ่มผลิต แปรรูป การตลาด การบริหารจัดการและให้ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัทอาลีบาบา ส่งคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญลงไปช่วยเหลือคน/ครัวเรือนและชุมชนยากจนโดยตรง

นวัตกรรมกิจกรรม มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตมาปลูกไม้ผลที่สร้างรายได้ เป็นกอบเป็นกำ มีการอพยพจากชนบทแห่งแล้งสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษ มีงานทำมีรายได้ มีการอบรมฝึกปฏิบัติใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์เพื่อการค้าขายและการตลาด จัดระบบการขนส่งสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค จัดให้มีอินเทอร์เน็ตไฟเบอร์ออปติคความเร็วสูงช่วยชุมชนยากจน ฯลฯ

๔.๑.๗ สรุปวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

รัฐบาลจีนแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งในเชิงปัจเจกบุคคล ครัวเรือนและชุมชน บวกกับการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างระบบสาธารณสุขโรคที่จำเป็นให้แก่ชุมชนที่อยู่ใต้เส้นวัดความยากจนทั้งประเทศ การแก้ไขปัญหาก็เป็นไปทั้งสองระดับควบคู่กัน

ด้วยการนำของประธานาธิบดีสี เจิ้น ผิง ที่มีวิสัยทัศน์ ความคิด นโยบาย แนวทางการปฏิบัติที่ลงลึกถึงการวิเคราะห์รายครัวเรือนและชุมชน สร้างความเชื่อมโยงกับภาครัฐทุกระดับและภาคธุรกิจเอกชนที่มีศักยภาพ ไปช่วยเหลือและสนับสนุนในจุดที่คนยากจน และชุมชนทำไม่ได้ ทั้งการผลิต แปรรูป ตลาด การบริหารจัดการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งระบบขนส่งและอินเทอร์เน็ต

ประเทศจีนมีระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมนำทุนนิยม ในทฤษฎีสังคมนิยม ได้เน้นหนักการขจัดความขาดแคลนขั้นพื้นฐานจากนายทุน รัฐบาลจีนส่งเสริมคน ครัวเรือน และชุมชนให้ลุกขึ้นมาประกอบการเอง ไม่ผ่านนายทุนจึงสามารถพึ่งตนเองขึ้นมาได้ โดยใครทำมากได้มากด้วยตัวเองและกลุ่มของตัวเอง ไม่มีพ่อค้าคนกลาง บริษัท โรงงานมาจัดการและเอารายได้ส่วนเกินไปจากคนยากจน คนยากจนจึงมีรายได้เต็มกอบเต็มกำ

การให้คนยากจนมีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง แต่เดิมเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ รัฐบาลจีนเปลี่ยนแปลงนโยบายให้เป็นกรรมสิทธิ์ของคนยากจนและกรรมสิทธิ์ร่วมของกลุ่ม/ชุมชน โดยใครทำมากได้มาก จึงทำให้คนยากจนลืมตาอ้าปากได้และอยู่เหนือเส้นใต้วัดความยากจนขึ้นมาได้ โดยมีรายได้ที่เป็นธรรมจากภาคธุรกิจ

การพัฒนาอุตสาหกรรมและการเกษตรที่สมดุล มีการสนับสนุนกันเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทางธุรกิจ ที่มีทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจลงไปช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจของชุมชน ให้สามารถขายสินค้าได้ทางอินเทอร์เน็ตและมีระบบขนส่งที่เกื้อหนุนสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค

๔.๑.๘ สำหรับข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

มีดังต่อไปนี้

(๑) รัฐบาลไทยควรมีวิสัยทัศน์ ความคิด นโยบายและประกาศให้ชัดเจน ในการแก้ปัญหาความยากจนตรงจุด ประเทศไทยมีคนยากจนที่ต่ำกว่าเส้นใต้ความยากจนไม่ถึง ๑๐ ล้านคน จึงไม่น่าจะเป็นเรื่องยากในการขจัดความยากจนให้หมดสิ้นไป เพียงแต่รัฐบาลไทย พรรคการเมือง หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ เอกชนต้องมีทิศทางเรื่องนี้อย่างจริงจัง

(๒) จัดตั้งกลไกคณะกรรมการบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจน ระดับชาติและระดับจังหวัด โดยกรรมการมาจากทุกภาคส่วน ทั้งฝ่ายตัวแทนภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิชาการ ภาคธุรกิจเอกชนและชุมชน ทั้งนี้คณะกรรมการดังกล่าวมีอยู่ใน ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีแล้ว เพียงแต่ยังไม่มี การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

(๓) ด้านความรู้ รัฐบาลไทยจึงควรมีมาตรการให้หน่วยงานรัฐในระดับพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจจับคู่คน ครัวเรือน และชุมชน ที่อยู่ใต้เส้นวัดความยากจน ร่วมกันศึกษาข้อมูลที่แท้จริงของคนยากจน ครัวเรือน และชุมชน ให้ลึกซึ้ง จัดทำแฟ้มข้อมูลและโครงการที่แก้ไขปัญหาความยากจนได้จริง เป็นการใช้ความรู้ที่แท้จริงและตรงเป้าในการแก้ไขปัญหาความยากจน

(๔) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจมีหน้าที่ สนับสนุนกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และสมทบงบประมาณในการแก้ปัญหาความยากจนตรงจุดด้วย รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ซื่อเฟอร์นิเจอร์ที่จำเป็นให้คนยากจน สร้างบ้านใหม่ ปรับปรุงบ้านพัก จัดหาห้องส้วมให้ ครัวเรือนยากจน รัฐบาลอาจสนับสนุนทุนสำหรับคนยากจน เช่น ครัวเรือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท โดยอาจจะทำเป็นกองทุนหมุนเวียนแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงปัจเจกบุคคลและโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ใต้เส้นวัดความยากจน เพื่อนำไปสร้างอาชีพ และรายได้เลี้ยงดูครอบครัว รัฐบาลสนับสนุนการรวมกลุ่ม ผลิต แปรรูป การตลาด การบริหารจัดการและให้ภาคธุรกิจ ส่งคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญลงไปช่วยเหลือคน ครัวเรือน และชุมชนยากจน โดยตรง

(๕) รัฐบาลควรมีการอบรมฝึกปฏิบัติใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์เพื่อการค้าขาย และก้ารตลาด จัดระบบการขนส่งสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค จัดให้มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงช่วยสนับสนุนชุมชนยากจน ฯลฯ

๔.๒ กรณีศึกษา นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนของอินเดีย

๔.๒ ๑. ข้อมูลทั่วไปของประเทศอินเดีย

อินเดีย^{๑๔} มีประชากร ๑,๓๑๙ ล้านคน พื้นที่ ๓,๒๘๗,๕๙๐ ตร.กม. สภาพภูมิอากาศ ตอนเหนืออยู่ในเขตกึ่งหนาว อุณหภูมิประมาณ ๑๐ องศา มีแม่น้ำสินธุและคงคาไหลผ่าน จึงอุดมสมบูรณ์กว่าตอนใต้ ตอนใต้อยู่ในเขตร้อน อุณหภูมิประมาณ ๓๕ องศาเซลเซียส มีแต่แม่น้ำสายสั้นๆ

คนอินเดียส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๑.๓ นับถือศาสนาฮินดู ร้อยละ๑๒ นับถือศาสนาอิสลาม นอกนั้นนับถือศาสนาคริสต์ ซิกข์ พุทธ เซน

รายได้ประชาชาติต่อหัว ๑๕๕๓.๘๕ ดอลลาร์สหรัฐ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ๑.๑๙ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙)

ระบอบการปกครอง แบ่งเป็น ๒๙ รัฐ และดินแดนสหภาพ อีก ๗ เขต อินเดียเคยอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ โดยอังกฤษเข้าไปค้าขายพร้อม ๆ

^{๑๔} ประเทศอินเดีย, <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศอินเดีย>

กับครอบครองดินแดนและแทรกแซงทางการเมืองท้องถิ่น มีการรณรงค์ต่อสู้กับการปกครองของอังกฤษเป็นเวลานาน ภายใต้การนำของมหาตมะ คานธี และเยาหวราล เนห์รู จนได้รับเอกราช และร่วมเป็นสมาชิกเครือจักรภพเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ต่อมาในวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๔๙๓ ได้มีการสถาปนาสาธารณรัฐอินเดีย เป็นวันที่รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ กำหนดเป็นวันชาติ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย ผ่านอำนาจบริหาร มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐและหัวหน้าคณะบริหารประเทศ ดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี ได้รับการเลือกตั้งทางอ้อมของผู้แทนทั้งสองสภา มีนายกรัฐมนตรี ได้รับแต่งตั้งโดยตรงจากประธานาธิบดี และเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล

ฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วย ๒ สภา ได้แก่ ราชยสภา (Rajya Sabha) หรือวุฒิสภา มีสมาชิก ๒๕๐ คน ปัจจุบันมี ๒๔๕ คน โดย ๑๒ คนจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีทุก ๒ ปี และ อีก ๒๓๓ คน มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมเป็นผู้แทนของรัฐและ Union Territories และโลกสภา (Lok Sabha) หรือ สภาผู้แทนราษฎร มีสมาชิก ๕๔๓ คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง (๕๓๐ คนมาจากแต่ละรัฐ ส่วนอีก ๑๓ คนมาจาก Union Territories) และอีก ๒ คน มาจากการคัดเลือกของประธานาธิบดีจากกลุ่มอินโด-อารยันในประเทศ มีวาระ ๕ ปี

ฝ่ายตุลาการ เป็นอำนาจอิสระ มีหน้าที่ปกป้องและตีความรัฐธรรมนูญ

มีผู้พิพากษาประจำศาลฎีกาไม่เกิน ๒๕ คน แต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ระดับรัฐมีศาลสูงเป็นศาลสูงสุดของแต่ละรัฐ^{๑๔}

อินเดียมีสงครามกับปากีสถาน ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ และ พ.ศ. ๒๕๐๘ สาเหตุจากปัญหาความขัดแย้งเหนือดินแดนแควันจัมมูและแควันแคชเมียร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ อินเดียช่วยปากีสถานตะวันออกทำสงครามกับปากีสถานและได้รับชัยชนะ ทำให้เกิดประเทศบังกลาเทศ

เมืองหลวง คือ กรุงนิวเดลี (New Delhi)

เมืองสำคัญ ได้แก่ มุมไบ เดิมชื่อบอมเบย์ เป็นศูนย์กลางการค้า การเงินและการคมนาคม เป็นเมืองท่าสำคัญ และเป็นแหล่งผลิตภาพยนตร์ภาษาฮินดีที่ใหญ่ที่สุดของอินเดีย เมืองโกลกัลตา เดิมชื่อกัลกัตตา เป็นเมืองหลวงเก่า

เจนไน เดิมชื่อ มัทราส เป็นศูนย์กลางธุรกิจทางตอนใต้ อุตสาหกรรมหลัก คือ ยานยนต์ IT Call Center สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม ปูนซิเมนต์ เมืองการศึกษา มีมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุด เป็นเมืองทางการแพทย์และผลิตยา เมืองภาพยนตร์

^{๑๔} Royal Thai Embassy , New Delhi , Republic of India และ www.ryt๙.com

เบงกาลูดู ชื่อเดิม บังกาลอร์ เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี
ขั้นสูง อาทิ เทคโนโลยีอวกาศ สารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ และการบิน
ไฮเดอราบัด เป็นเมือง IT ใหญ่เป็นที่สองรองจากบังกาลอร์

ประชากรส่วนใหญ่จะมีอายุน้อยกว่า ๑๕ ปีและกว่าร้อยละ ๗๐ อาศัยอยู่ใน
หมู่บ้านที่มีอยู่มากกว่า ๕๕๐,๐๐๐ แห่ง ส่วนที่เหลือกระจุกอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ อินเดียเป็น
สังคมที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ มี ๔ วรรณะ ได้แก่

วรรณะพราหมณ์ คือ นักบวช อาจตีความไปถึงนักวิชาการ
นักวิทยาศาสตร์และนักการเมือง มีหน้าที่สั่งสอนผู้คนให้มีความรู้ทางด้านขนบธรรมเนียม
ประเพณี

วรรณะกษัตริย์ คือ นักรบและอาจรวมถึงข้าราชการ ทำหน้าที่ปกครอง
และปกป้องบ้านเมือง

วรรณะแพศย์ คือ พ่อค้า นักธุรกิจ ใช้วาจาค้าขาย และคนที่ทำ
การเกษตร

วรรณะศูทร คือ ผู้ใช้แรงงาน ชาวนา กรรมกรและคนยากจน

วรรณะเหล่านี้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป แต่ยังมี การแบ่งวรรณะต่ำสุด
ในสังคมฮินดู เป็นวรรณะที่ ๕ เรียกว่าเป็นกลุ่มคนที่มีอาจแต่ต้อง คือ จันฑาล หรือที่เรียกชื่อ
ใหม่ว่า ดาลิต มีความหมายว่า อันเป็นที่รักของพระเจ้า เป็นพวกลูกที่เกิดจากพ่อแม่ต่างวรรณะ
ผสมสุกัน ถูกรังเกียจเหยียดหยาม คนวรรณะอื่นไม่คบค้าสมาคมด้วย เป็นชนชั้นที่ถูกเลือกปฏิบัติ
ได้รับโอกาสทางสังคมและอาชีพน้อยที่สุด

ด้านเศรษฐกิจของอินเดีย^{๑๖} มีตลาดภายในขนาดใหญ่ที่ช่วยพยุงให้เศรษฐกิจ
ยังคงเดินหน้าต่อไปได้ ประชาชนร้อยละ ๖ มีการศึกษาดี พูดภาษาอังกฤษได้เป็นจำนวนมาก
เป็นผู้ส่งออกซอฟต์แวร์ชั้นนำรวมถึงแรงงานด้านซอฟต์แวร์ด้วย ความเจริญก้าวหน้าด้าน
อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสะอาดปราศจากมลพิษ เป็นการสร้างทรัพย์สินทางปัญญา
ซึ่งมีการลงทุนต่ำและมีมูลค่าเพิ่มในการส่งออกมาก มีการสนับสนุนจากภาครัฐทุกระดับ
มีสถาบันการศึกษาคุณภาพสูงที่เน้นผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อินเดียมีทรัพยากรธรรมชาติ ถ่านหิน แร่เหล็ก แมงกานีส ไมก้า บ็อกไซต์
ปิโตเลียม แร่ไททาเนียม แก๊สธรรมชาติ หินปูน ยิมซัม และฟลูออไรด์

^{๑๖} ทิศทางเศรษฐกิจอินเดียกับประเทศไทย. (2554, 3 พ.ค.), ค้นจาก <https://www.ryt9.com/s/expd/1141276>

อาชีพหลัก^{๑๗} คือ อาชีพทางการเกษตรมีมากถึงร้อยละ ๕๒ สภาพอากาศและภูมิประเทศเหมาะสมกับการเกษตร เลี้ยงสัตว์และการประมง สามารถผลิตสินค้าทั้งผักหรือผลไม้ นม อันดับสองของโลก ไข่ไก่เป็นอันดับห้า ปลาอันดับหกของโลก

๔.๒๒. คนจนในอินเดีย

ผลการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของ World Poverty Clock โดย PPTV Online เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ระบุว่าอินเดียมีคนจน ๗๑.๕ ล้านคนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑.๙ ดอลลาร์สหรัฐหรือราว ๖๕ บาท

การจัดทำสำมะโนประชากร^{๑๘} เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๑ มีคนอินเดียราว ๖๕ ล้านคนหรือราว ๑๓.๖ ล้านครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในสลัม อันหมายถึง บริเวณที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมให้มนุษย์อาศัยอยู่ ประชากรจำนวนมากยังไม่ได้รับบริการที่พวกเขาสมควรได้รับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่อาศัยหรือสุขอนามัย

รายงานของสหประชาชาติ^{๑๙} ระบุว่าอินเดียมีคนยากจนร้อยละ ๓๒.๙ หรือราว ๑ ใน ๓ มีสัดส่วนเด็กเสียชีวิตก่อนอายุ ๕ ขวบมากที่สุดในโลกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยมีมากถึง ๑.๔ ล้านคนจากทั้งหมด ๖.๖ ล้านคนทั่วโลก มีมารดาเสียชีวิตร้อยละ ๑๗ และมีอัตราผู้ขับถ่ายกลางแจ้ง เพราะไม่มีห้องสุขาเกือบร้อยละ ๖๐ ของโลก

คนอินเดียราว ๑๗๐ ล้านคน เกิดมาเป็นคนจัณฑาล คนวรรณะอื่นจะรุ่มรังเกียจจนถึงกับไม่กล้าจับเนื้อต้องตัว เพราะกลัวว่าจะติดเชื้อโรค อาชีพของคนจัณฑาลเป็นอาชีพชั้นล่าง กวาดถนน ล้างท่อระบายน้ำ เก็บขยะ เป็นต้น หากเป็นอาชีพเกษตร ก็เพียงแค่เช่าสถานที่ ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดินและไม่อนุญาตให้ใช้ของบางชนิดที่คนวรรณะอื่น ๆ ใช้ได้ ส่วนที่อยู่อาศัยตามแหล่งเสื่อมโทรมและกองขยะ^{๒๐}

แม้จะมีกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ แล้วก็ตาม แต่ด้วยความเชื่อเรื่องวรรณะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย เด็กอินเดียที่อยู่ในวรรณะจัณฑาลต้องแยกโต๊ะกินข้าวกับเพื่อน ๆ วรรณะอื่น และมีหลายโรงเรียนไม่อนุญาตให้เด็กดื่มน้ำร่วมแหล่งเดียวกับวรรณะอื่น ๆ ส่วนเมื่อเข้าห้องเรียนต้องนั่งแถวหลังสุด ถูกกลั่นแกล้งมากที่สุดและไม่ได้รับการเหลียวแลจากคุณครู

^{๑๗} อาชีพหลักของอินเดีย. ค้นเมื่อ ๒ ก.พ. ๒๕๖๓, ค้นจาก <http://www.rahimbaksh.com/อาชีพหลักของประเทศอิน/>

^{๑๘} ปูจา จาบาร์ บีบีซีเวิลด์เซอร์วิส. (๒๕๖๒, ๒๗ กันยายน). การท่องเที่ยว : สลัมอินเดีย แหล่งท่องเที่ยวที่ฮิตกว่าห้ามหาศาล, BBC NEWS ไทย

^{๑๙} กรุงเทพมหานคร. (๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

^{๒๐} ศิลป์ชัย เขาว์เจริญรัตน์, (๒๕๕๘, ๒๘ มิถุนายน). จัณฑาล...ระบบชนชั้นของศาสนาที่กลายเป็นปัญหาสังคม, ค้นจาก http://sinchaichao.blogspot.com/2015/06/blog-post_32.html

วรรณะจัณฑาลถูกรังเกียจเด็ดจันท์ ชนิดที่ว่าผู้คนไม่รับสิ่งของจากพวกเขา โดยตรง แถมยังโดนบังคับให้เอากิ่งไม้ซุกไว้ที่หลัง เพื่อให้ช่วยลบรอยเท้าของตนเองเวลาเดินด้วย ขนาดจะแต่งงานกับคนวรรณะจัณฑาลด้วยกัน ก็จะถูกคนวรรณะอื่น ๆ กีดกันและกีดกันให้เล็ก โดยให้เหตุผลว่า “วรรณะจัณฑาลไม่สมควรแต่งงานอย่างเอิกเกริก”

สำหรับการหลุดพ้นจากวรรณะจัณฑาล^{๒๑} ต้องเปลี่ยนศาสนาเป็นคริสต์หรือไม่ ก็พุทธ แต่ทั้งนี้การเปลี่ยนศาสนาเป็นไปได้ยาก ส่วนเรื่องฐานะนั้นมีหลายคนที่ต้องสู้ฝ่าฟัน อุปสรรคและตั้งใจเรียน กลายเป็นจัณฑาลที่ร่ำรวยและสามารถมีชื่อเสียงจนไต่เต้าเป็น ประธานาธิบดีได้

ตัวอย่าง राम รัฐ โกวินทร์ นักการเมือง “จัณฑาล” คนที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็น ประธานาธิบดี โดยมี เค. อาร์. นารายันัน เป็นประธานาธิบดีอินเดียที่เป็นคนชนชั้นจัณฑาล เป็นคนแรก

ตำแหน่งประธานาธิบดีในอินเดีย ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยตรง แต่มาจากการเลือกของสมาชิกรัฐสภาและสภานิติบัญญัติของแต่ละรัฐ ถึงแม้ตำแหน่ง ประธานาธิบดีในฐานะประมุขของรัฐจะเป็นตำแหน่งเชิง “พิธีการ” ไม่มีหน้าที่บริหารงาน อย่างแท้จริง

โกวินทร์ คุณเป็นคนมีการศึกษา ตั้งอกตั้งใจทำงาน...มีส่วนในการก่อสร้างเพื่อ เป็นอนุสรณ์หลายที่แก่ บี. อาร. อัมเบดการ์ ผู้นำการเคลื่อนไหวเพื่อชนชั้นจัณฑาล ถูกขนานนามว่าเป็น บิดาแห่งรัฐธรรมนูญอินเดีย

โกวินทร์ยังเป็นคนทำให้เกิดการเปลี่ยนชื่อ กระทรวงสวัสดิการสังคม ให้กลายเป็น “กระทรวงความยุติธรรมทางสังคมและการเพิ่มขีดความสามารถ”^{๒๒}

๔.๒.๓ การแก้ไขปัญหาความยากจนของอินเดีย

รายงานขององค์การสหประชาชาติ เผยเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ว่า อินเดียช่วยเหลือประชาชน ๒๗๑ ล้านคนให้หลุดพ้นจากความยากจนในช่วงเวลา กว่า ๑๐ ปี ตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๒๐๐๕-๒๐๐๖ ถึง ค.ศ. ๒๐๑๕-๒๐๑๖

ค่าดัชนีวัดความยากจนหลายมิติ (MPI) หรือความยากจนในมิติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ เพียงด้านเงินทอง โดยวัดจากปัจจัยข้อบกพร่อง ๑๐ ปัจจัย อาทิ สิ้นทรัพย์ เชื้อเพลิงก๊าซหุงต้ม การสุขาภิบาล และโภชนาการ ที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

^{๒๑} ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, (๒๕๕๕). อ่างใน จัณฑาล คืออะไร ทำไมถึงถูกเหยียดหยามในสังคมอินเดีย, สืบค้นจาก <https://hilight.kapook.com/view/131358>

^{๒๒} BBC NEWS ไทย. (๒๕๖๐, ๒๖ กรกฎาคม). राम ฌรัฐ โกวินทร์: จากจัณฑาลสู่ประธานาธิบดีอินเดียคนล่าสุด, สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-40732121>

อย่างไรก็ตาม ร้อยละ ๘.๘ ของประชากรยังอาศัยอยู่ในความยากจนหลายมิติ ที่รุนแรง ร้อยละ ๑๙.๓ สุ่มเสี่ยงต่อการเผชิญกับความยากจนหลายมิติ ทั้งยังมีชาวอินเดียอีก ๓๗๓ ล้านคนที่ประสบปัญหาถูกกีดกันอย่างรุนแรงด้วย

การศึกษาที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยมัมไบ พบว่า ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ อินเดีย มีประชากรที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งมีกำลังมีรายได้ตั้งแต่ประมาณ ๒-๑๐ ดอลลาร์สหรัฐ ต่อวัน มีมากถึง ๖๐๐ ล้านคน

รัฐบาลของนายเรนทร โมตี (Narendra Modi) นายกรัฐมนตรี ชูนโยบาย Make in India ในปี ๒๐๑๔ เพื่อสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติให้เข้าไปตั้งฐานการผลิต ในอินเดีย ยกเว้นภาคการผลิตโดยมีเป้าหมายให้อินเดียเป็นศูนย์กลางการผลิตที่มีขนาดใหญ่ ที่สุดในโลกและเพิ่มสัดส่วน GDP ของภาคอุตสาหกรรมเป็น ๒๕% ภายในปี ๒๐๒๒ จาก ๑๗% ของ GDP ในปัจจุบัน^{๒๓}

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี นายเรนทร โมตี ยังได้กำหนดงบประมาณประจำปี ๒๐๑๘-๒๐๑๙ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยงบประมาณ ๒๑.๕๗ ล้านล้านรูปี หรือ ประมาณ ๑๐.๖๘ ล้านล้านบาท ครอบคลุม การพัฒนาประเทศทุกกลุ่มสาขา ได้แก่ การเกษตรและเศรษฐกิจชนบท เพิ่มงบประมาณแก่ กระทรวงการอุปโภคบริโภคถึงสองเท่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างรถไฟความเร็วสูง ระบบรถไฟฟ้า ถนนทางหลวงและขยายท่าอากาศยาน การพัฒนาคุณภาพแรงงาน

คาดการณ์ว่าภายใน ๕ ปี อินเดียจะมีแรงงานหนุ่มสาว อายุเฉลี่ย ๓๐ ปี ประมาณ ๔๐๐ ล้านคนเข้าสู่ตลาดแรงงานผ่านการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง^{๒๔}

แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่นายอรุณ เชภูลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นผู้แทนรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา นอกจากแผน ๑ ปีแล้ว ยังมีเป้าระยะ ๗ ปี ที่รัฐบาลต้องการให้อินเดียมีความเจริญรุ่งเรืองและมั่งคั่งให้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ค.ศ. ๒๐๒๒)^{๒๕} มีดังนี้

๑) รัฐบาลอินเดียจะสร้างที่อยู่อาศัย ๒๐ ล้านหลังในชุมชนเมืองและ ๔๐ ล้านหลังในชนบท

๒) รัฐบาลอินเดียจะทำให้คนอินเดียมีไฟฟ้าใช้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงและ จะทำให้อีก ๒๐,๐๐๐ หมู่บ้านในอินเดียที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ มีไฟฟ้าใช้ให้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

^{๒๓} ขวัญใจ เศรษฐกิจ , ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK), Make in India บันไดสู่ความสำเร็จของอินเดีย [https:// www.exim.go.th](https://www.exim.go.th)

^{๒๔} globthailand.com (Mar, ๐๙ ๒๐๑๘)

^{๒๕} ประพันธ์ สายพวยวรวิจ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงนิวเดลี Thaiindia.net (๑๒, Mar ๒๐๒๐)

๓) รัฐบาลอินเดียจะทำให้ประชาชน ๑๗๘,๐๐๐ คนที่ถูกตัดขาดจากโลกภายนอก เพราะอาศัยในพื้นที่ที่ไม่มีการตัดถนนผ่าน มีถนนไว้ใช้สัญจรไปมาได้ โดยการก่อสร้างถนนเพิ่ม ๒ แสนกิโลเมตร

๔) รัฐบาลจะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลผลิตผ่านอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๕) อินเดียจะเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลกรองรับประชากรวัยทำงาน (๒ ใน ๓ ของประชากรอินเดีย อายุต่ำกว่า ๓๕ ปี)

๖) รัฐบาลอินเดียจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ติดกับประเทศเมียนมาร์) เพื่อให้ทัดเทียมกับภาคอื่นๆของประเทศ

อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) เป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคตเติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เกิดจากนโยบายการให้บริการคอมพิวเตอร์แบบพกพาสาธารณะ ที่ต้องการให้แต่ละครอบครัวเข้าถึง IT ได้ องค์กร Telecom Regulatory Authority of India มีข้อมูลจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอยู่ที่ ๑๐๐ ล้านคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีมูลค่าตลาด ๔๓,๕๗๐ ล้านดอลลาร์

นโยบายด้านโทรคมนาคมและกฎระเบียบของธนาคารก็ดึงดูดให้บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุนในธุรกิจด้านนี้มากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการอุปกรณ์ IT สูงขึ้น มูลค่าตลาดขยายตัว ๓๐๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

โครงการระบบ e-government โครงการระบบ Unique Identification Authority of India และ โครงการ Accelerated Power Development and Reforms Program ให้อุตสาหกรรม IT ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง^{๒๖}

เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ นายเรนทรา โมตี ได้ประกาศจะสร้างอินเดียใหม่ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ โดยมอบให้ National Institution for Transforming India – NITI Aayog^{๒๖} เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์

ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย สรุปลงแนวคิดและเป้าหมาย ส่งเสริมให้อินเดียมีขนาดเศรษฐกิจ ๕ ล้านล้านดอลลาร์ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ (ในปี ค.ศ. ๒๐๑๘ มีขนาดเศรษฐกิจ ๒.๖ ล้านล้านดอลลาร์) พัฒนาแบบองค์รวม ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน เน้นใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการพัฒนา และเน้นการมีส่วนร่วมในการวางยุทธศาสตร์

^{๒๖} ข่าวเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก , อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศของอินเดีย , July ๒๗ , ๒๐๑๒ : www.ryt๔.com

แผนงานสำคัญ ๆ เช่น เปลี่ยนเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการ ขยายตลาด การค้าออนไลน์และส่งเสริมการส่งออก การช่วยเหลือผู้ถูกแบ่งชนชั้นสังคม โดยสร้างความเท่าเทียมทางเพศ สร้างศักดิ์ศรีให้กลุ่มคนสูงอายุ/คนพิการ/คนข้ามเพศ สร้างศักยภาพให้กลุ่มคนวรรณะชั้นต่ำ/ชนเผ่า/ชนกลุ่มน้อยและให้ความสำคัญกับคนชายขอบ ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบให้คนชายขอบได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วม ฯลฯ

ตัวอย่างโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน มีหลายโครงการ ตัวอย่างเช่น

(๑) นโยบายขายข้าวให้คนจน ๒ ใน ๓ ของประเทศ

เป็นนโยบายที่หวังผลประชานิยม คือ การขายข้าวราคาถูกลง ๑ กิโลกรัม ขายในราคา ๓ รูปีหรือ ๑ บาท ๕๐ สตางค์ ส่วนข้าวสารลีขายถูกลงไปอีก เพียง ๒ รูปีหรือ ๑ บาท และข้าวฟ่างถูกลงสุด กิโลกรัมละ ๑ รูปีหรือ ๕๐ สตางค์เท่านั้น เหมือนให้เปล่าให้กับคนจนในประเทศทุกเดือน

นโยบายนี้เป็นส่วนหนึ่งของร่างกฎหมายความมั่นคงทางอาหาร ที่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา รัฐบาลอินเดียภายใต้การนำของนายมานโมฮัน ซิงห์ ยืนยันว่าจะเดินหน้าโครงการแจกข้าวสารนี้ทันที โดยไม่ต้องรอให้กฎหมายฉบับนี้ผ่านสภา

วัตถุประสงค์ก็เพื่อลดปัญหาความอดอยากยากจนของประชากร รัฐบาลกำหนดว่าจะขายข้าวสารราคาถูกลงให้กับคนจนในชนบท ๗๕% ของคนชนบททั้งหมด และ ๕๐% ของคนจนในเมือง คิดเป็นจำนวนทั้ง ๘๐๐ ล้านคน หรือ ๒ ใน ๓ ของประชากรทั้งหมดของประเทศ

และขายให้ทุกเดือน เดือนละไม่เกิน ๕ กิโลกรัมต่อคน เพื่อเป็นสวัสดิการขั้นต้นให้ประชาชนมีชีวิตอยู่โดยไม่ยากลำบากจนเกินไป รัฐต้องใช้งบประมาณ ๑ ล้าน ๓ แสนล้านรูปี หรือ ๖๕๐,๐๐๐ ล้านบาท^{๒๗}

^{๒๗} อินเดียออกนโยบายขายข้าวราคาถูกให้คนจน ๒ ใน ๓ ของประเทศ (Aug ๒๐, ๒๐๑๓), <https://www.voiceonline.com>

(๒) ทดลองออกบัตรจ่ายเงินสดแทนการแจกอาหารช่วย

คนจนใน ๘ รัฐ^{๒๘}

อินเดียได้ใช้โครงการสวัสดิการสังคมที่แจกจ่ายหรือจัดหาอาหารราคาถูกให้แก่ประชาชนมานานราว ๕๐ ปี แต่โครงการดังกล่าวต้องใช้เงินจำนวนมาก ทั้งยังมีปัญหาความสูญเปล่าและการคอร์รัปชันด้วย รัฐบาลจึงทดลองโครงการจ่ายเงินสดเพื่อช่วยเหลือคนจนโดยตรงแทนการให้อาหารใน ๘ รัฐ

อย่างไรก็ตามนายเรนทร์ ศักติเสนา แห่งศาลสูงของอินเดีย ชี้ว่า ปัญหาของการนำโครงการจ่ายเงินสดให้กับคนจนนำมาใช้ คือ การระบุหาตัวผู้ยากจนที่แท้จริงว่าคือใครและอยู่ที่ใด เพราะคนยากจนที่แท้จริงในอินเดียมักไม่มีหลักฐานระบุตัวตนและเจ้าหน้าที่ของรัฐมักเข้าถึงไม่ถึง

๓) โครงการประกันรายได้ขั้นต่ำ^{๒๙}

การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม แก้ปัญหาคนยากจน รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจประจำปีของอินเดีย รัฐบาลอินเดียเสนอที่จะรับประกันรายได้ให้กับประชาชนทุกคนในระดับที่จะช่วยให้ซื้อหาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพได้ ที่ปรึกษาอาวุโสทางเศรษฐกิจของรัฐบาล Arvind Subramanian หัวหน้าคณะผู้เขียนข้อเสนอนี้ เปิดเผยว่าถึงเวลาที่ควรพิจารณาและแสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ โดยไม่จำเป็นต้องนำมาดำเนินการทันที

อินเดียใช้จ่ายเงินนับพัน ๆ ล้านดอลลาร์ให้กับโครงการสร้างงานในชนบท ที่มุ่งจะรับประกันว่าคนยากจน มีงานทำและมีรายได้อย่างน้อยในขั้นต่ำ และยังจ่ายเงินอุดหนุนค่าอาหารและเชื้อเพลิงให้อีกด้วย อย่างไรก็ตามโครงการเหล่านี้ถูกตำหนิว่ามี การบริหารจัดการที่ไม่ดี มีการฉ้อโกง มีความสูญเสียมักจะไปไม่ถึงมือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจริง

ข้อเสนอทางเลือกต่าง ๆ เช่น จะจ่ายค่าครองชีพให้เฉพาะผู้หญิงก่อน โดยให้เหตุผลว่า ผู้หญิงประสบปัญหาทำหายในเกือบจะทุกแง่มุมของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน การศึกษา การรักษาสุขภาพอนามัยหรือการเงิน แต่มีข้อโต้แย้งว่า พลเมืองทุกคนมีสิทธิ์ควรจะได้รับเงินรายได้ที่ครอบคลุมการใช้จ่ายสำหรับปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพ

^{๒๘} จำเริญ ดัชนีสมบุญ. (๒๖ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๒). อินเดียทดลองออกบัตรจ่ายเงินสดแทนการแจกอาหารช่วยคนจนใน ๘ รัฐ, <https://www.voathai.com/a/india-subsidies-ct/1533711.html>

^{๒๙} Voathai.Com (๓ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๑๗). อินเดียเสนอโครงการ 'ประกันรายได้ขั้นต่ำ' ส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม แก้ปัญหาคนยากจน, <https://www.voathai.com/a/india-universal-basic-income-nm/3704573.html>

๔.๒.๔ นวัตกรรม รูปแบบและความท้าทายในการแก้จน

อินเดียใช้แนวคิดทฤษฎีในการแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบไปด้วยทฤษฎีทุนนิยม ที่เน้นการลงทุนอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างชาติ การขนส่ง ถนน ไฟฟ้า พาณิชยกรรม การบริการและการท่องเที่ยว

งานวิจัยที่ตีพิมพ์ใน American Economic Journal : Applied ของ Potia Topalova นักเศรษฐศาสตร์ของ IMF พบว่า การเปิดเสรีทางการใน ค.ศ. ๑๙๙๑ ชะลอกระบวนการลดความยากจนของอินเดีย^{๙๐}

ภายใต้แนวคิด Trickle Down Effect ที่เชื่อว่าจะเกิดการกระจายรายได้ การมีงานทำ มีอาชีพให้กับคนชั้นล่างหรือคนยากจนที่จะเป็นแรงงานสำคัญให้กับผู้ประกอบการหรือนายทุน แต่ผลของการพัฒนาประเทศแบบนี้ ไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่ระบุไว้ แต่กลับมีลักษณะ “รวยกระจุก จนกระจาย”

การจัดอันดับเศรษฐกิจโลก พบว่า อินเดียมีเศรษฐกิจมากที่สุดในอันดับสามของโลก รายงานบุคคลที่ร่ำรวยมากที่สุดในโลกของฟอร์บ์ประจำปี ๒๐๑๕ ระบุว่า ความร่ำรวยของชาวอินเดียเกิดจากการลงทุนเชิงกำไรในตลาดหลักทรัพย์ อุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเป็นหลัก ปัจจุบันมีเศรษฐีอินเดีย ๙๗ คน ที่มีมูลค่าทรัพย์สินอย่างน้อย ๑,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ ส่วนใหญ่ร่ำรวยด้วยลำแข้งของตัวเอง มีเพียงร้อยละ ๕ เท่านั้นที่บุกรุกให้ความช่วยเหลือ ส่วนร้อยละ ๙ มาจากการสืบทอดกิจการเดิมของครอบครัวแต่ขยายให้ใหญ่โตขึ้น

เศรษฐีที่ร่ำรวยมากที่สุดในอินเดีย คือ มูเกช อัมบานี เจ้าของธุรกิจเครื่องรีไซเคิลแอนด์ อินดัสตรี ซึ่งครอบคลุมทั้งอุตสาหกรรม ปีโตรเลียม ปีโตรเคมี สิ่งทอ โทรมนาคม และสื่อสารมวลชน มีมูลค่าทรัพย์สินราว ๒๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์^{๙๑}

ขณะที่ประเทศอินเดียมีประชาชนยากจนมากที่สุดในโลก ๗๑.๕ ล้านคนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑.๙ ดอลลาร์สหรัฐหรือราว ๖๕ บาท มีคนอาศัยอยู่ในสลัม ๖๕ ล้านคน มีคนจมน้ำอีก ๑๗๐ ล้านคน

การแบ่งชนชั้นวรรณะในอินเดีย ทำให้นโยบายต่าง ๆ สามารถเข้าถึงคนยากจนที่อยู่ในวรรณะทุรฉันทได้น้อย แม้จะมีกฎหมายให้ประชาชนเท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติ/ความรังเกียจเดียดฉันท์และการไม่ยอมรับให้คนยากจนยากจะเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ

แนวคิดประชานิยม (Populism) อันหมายถึง การบริหารงานที่มุ่งมีจุดมุ่งหมายให้ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนเพื่อสนับสนุนการดำรงอยู่ของผู้นำทางการเมือง หรือ เป็น

^{๙๐} Wannaphong Durongkaverroj ไม่แจกเงินแล้วจะแก้จนด้วยวิธีไหน? มองหนทางไปต่อของนโยบายคุณภาพชีวิต (๑๘ March ๒๐๑๙), Illustration by Kodchakorn Thammachart

^{๙๑} Voicetv Online. (๒๐๑๕, 5 เมษายน) ชาวอินเดียร่ำรวยเพิ่มขึ้น แม้นคนจนยังล้นประเทศ,

<https://www.voicetv.co.th/read/175203>

เครื่องมือทางการเมืองของรัฐในการทำให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยมี การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการที่ไปตรงกับความต้องการของประชาชน^{๓๖}

แต่อย่างไรก็ตาม ผลของประชานิยม มักมีลักษณะตอบสนองความอยาก (Felt Need) ชั่วครั้งชั่วคราวและต้ำน้ำพริกละลายแม่น้ำ เพราะมักจะเป็นการแจกเงิน การแกม บั๋งจยสิ่งของแจกแก่ประชาชนโดยทั่วไปหรือเฉพาะเจาะจงที่คนยากจน ไม่ได้ตอบสนองการ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่แท้จริงของประชาชน อันเป็นความต้องการที่แท้จริง (Real Need) ของประชาชน

โครงการขายข้าวให้คนจน แจกบัตรเงินสดแทนการแจกอาหาร แจกเงินชอทาน ๕๐๐ รูปี รว ๔๐,๐๐๐ คน ฯลฯ ล้วนเป็นตัวอย่างโครงการภายใต้แนวคิดประชานิยม ที่ไม่สามารถทำให้คนยากจนพึ่งตนเอง มีงานทำ มีรายได้พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ มีหน้าซำกลับมิงบประมาณรั่วไหลและเข้าไม่ถึงคนยากจนที่แท้จริงด้วย

นวัตกรรมการพัฒนาและการลงทุนด้าน IT ช่วยสร้างให้คนอินเดียมีความ เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีจนได้รับการยอมรับจากทั่วโลก ทั้งจากการส่งเสริมนโยบายของรัฐ พื้นฐานที่คนอินเดียเก่งภาษาอังกฤษเนื่องจากการเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษมาก่อน การสนับสนุน การศึกษาและเครื่องมือเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้คนอินเดียจำนวนหนึ่งสามารถ ใต้เต้ำไปสู่ฐานะที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม รูปแบบโครงการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของ อินเดีย ยังมีลักษณะเป็นไปตามประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยเสรีที่มีประธานาธิบดี เป็นประมุข โอกาสจึงเป็นของคนรวยมากกว่าคนจน การแข่งขันแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา ทำให้คนยากจนไม่สามารถเข้าสู่ระบบการแข่งขันและเป็นเพียงแค่ชนชั้นใช้แรงงาน นโยบาย/ โครงการต่างๆเป็นแบบประชานิยมที่เน้นแจกเงินแจกวัตถุชั่วครั้งชั่วคราว ยังไม่สามารถแก้ไข ปัญหาความยากจนได้ตรง

ความท้าทายในเรื่องความรู้ความสามารถ การมีนโยบาย แผนงาน โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลในอันที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนและเข้าถึงคนยากจนได้จริง ๆ ยังเป็นเรื่องที่ รัฐบาลอินเดียต้องทำอีกมาก

^{๓๖} รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล. ประชานิยม. สืบค้นวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/>

๔.๒.๕ รูปธรรมการแก้ความยากจนของภาคส่วนอื่น ๆ ของอินเดีย

ความพยายามของภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาคความยากจน มีรูปธรรมที่เป็นตัวอย่าง เช่น

(๑) “ท่องเที่ยวสลัม” เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในตรอกซอกซอยสลัมที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย ที่จะพานักท่องเที่ยวไปสัมผัสชุมชนที่คนยากจนที่ยากลำบากอาศัยอยู่^{๓๓}

ทัวร์นำเที่ยวในสลัมดาราวิ ได้รับการโหวตชนะเลิศรางวัลตัวเลือกอันดับหนึ่งของนักท่องเที่ยว (Travellers Choice Awards) ในเว็บไซต์นำเที่ยว TripAdvisor แชนหน้าแม้กระทั่งทัชมาฮาล นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากสหรัฐ สหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย กฤษณา ปูจารี ผู้ก่อตั้ง Reality Tour and Travel ในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ ซึ่งเป็นบริษัทผู้ชนะรางวัลนำเที่ยวนี้

“เราเดินทางไปเที่ยวสลัม ตั้งแต่ยุคโควิดเรียบร้อยแล้ว ตอนแรกก็เพื่อความบันเทิง แต่ตอนหลังเพื่อปฏิรูปสังคม” เมลิซา นีสเบ็ตต์ ซึ่งเคยเข้าร่วมทัวร์สลัมเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๖ เป็นการทัวร์เพื่อสัมผัสการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอันมีค่า ซึ่งใช้เวลา ๖ ชม. ทุกคนอยากจะเข้าใจให้ชัดเจนว่าชีวิตจริงในสลัมเป็นอย่างไร?

การท่องเที่ยวในสลัมอาจเป็นเรื่องน่าอับอายสำหรับชนชั้นนำ แต่เห็นได้ชัดว่ามันมีศักยภาพในเชิงการเมืองที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่ยุติธรรมในสังคมได้

สลัมถูกนำเสนอในฐานะสิ่งที่ไม่มีปัญหา ความยากจนถูกมองข้ามหรือไม่ก็ถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติและธรรมชาติ บางกรณีทำให้เป็นโรแมนติคด้วยซ้ำ

คนส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติจากชนชั้นทางสังคม พวกเขาไม่มีไฟฟ้าและน้ำสะอาดใช้ คาดกันว่ามีคนเกือบล้านคนที่อาศัยอยู่ในตรอกแคบๆ และบ้านแออัดที่เรียงกันออกไปสุดลูกหูลูกตา มีห้องน้ำสาธารณะและก๊อกน้ำสำหรับผู้อยู่อาศัย แต่สุขอนามัยแย่มาก มีแนวท่อน้ำเสียแบบเปิดตามตรอกต่างๆ คนในชุมชนหลายคนทำอาชีพให้บริการหรือผลิตสินค้าสำหรับคนในชุมชนเอง ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า สินค้าที่ทำจากเครื่องหนัง เครื่องปั้นดินเผาและพลาสติก คาดว่าแต่ละปีสร้างรายได้มากกว่า ๓๕๐ ล้านปอนด์ นอกจากอาชีพในชุมชนแล้ว บางคนก็ทำอาชีพเก็บขยะ ขับแท็กซี่ เป็นแรงงาน พวกเขาทำงานทุกวันส่วนใหญ่ไม่มีเวลาหยุดพักเลยด้วยซ้ำ

^{๓๓} ปูจา จาบารี บีบีซีเวิลด์เซอร์วิส. (๒๗ กันยายน ค.ศ. ๒๐๑๙). การท่องเที่ยว : สลัมอินเดีย แหล่งท่องเที่ยวที่ฮิตกว่าทัชมาฮาล , BBC NEWS ไทย

(๒) “พลเมืองขอทาน” ประเทศอินเดียมีขอทาน ๔๐,๐๐๐ คน ผลการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน (Non Government Organization) ๙๕% มีสาเหตุมาจากปัญหาความยากจนขั้นร้ายแรง การย้ายถิ่นมาจากชนบทและการขาดโอกาสในการจ้างงาน เมืองไฮเดอราบัด (Hyderabad) ซึ่งตั้งอยู่ตอนใต้ของอินเดีย ประกาศแผนการมอบเงินให้แก่พลเมือง (ที่ระบุว่าตนเป็นขอทาน พร้อมรายงานข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ) จำนวน ๕๐๐ รูปี หรือราว ๒๕๐ บาท อันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเมืองปลอดขอทาน มีประกาศห้ามขอทานและสั่งจับผู้ที่มาขอทานนอกพื้นที่สักการะ เช่น สถานีรถไฟประจำทางและสถานีรถไฟเป็นเวลา ๒ เดือน ขอทานที่ถูกจับจะถูกส่งไปยังศูนย์ฟื้นฟู “เราจะตรวจสอบให้แน่ใจว่าไม่มีขอทานอยู่บนท้องถนน ... เพื่อให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จและประชาชนจะได้รับเงิน.....”^{๓๔}

(๓) “ธนาคารโรตี” ที่เมืองมุมไบ ความริเริ่มมาจากพนักงานบริการรับส่งปิ่นโต ที่มีเครือข่ายกว้างขวางทั่วเมืองดูไบ รู้จักกันดีในนามของ Dabbawalas (แดบบาวาลัส) พนักงานประมาณ ๔๐๐ คน ที่เข้าร่วมโครงการ เห็นว่า งานเลี้ยงแต่งงานเกือบทุกครั้งมีอาหารเหลือทิ้งมากมาย จึงอาสาเก็บอาหารที่เหลือเหล่านี้ไปแจกจ่ายให้แก่คนยากจน เพื่อสร้างความ เป็นธรรมให้กับผู้ไม่มีอันจะกิน หลังจากที่ทำอาชีพส่งอาหารให้กับลูกค้าหลังเที่ยงทุกวัน

ก่อนหน้านี้ที่เมืองมาโฮบาของรัฐบันเดิลคานด์ เด็กวัยรุ่นประมาณ ๔๐ คน รวมตัวกับผู้ใหญ่อีก ๕ คนตั้ง “ธนาคารโรตี” เพื่อขอให้คนบริจาคโรตีสองแผ่นต่อหนึ่งครัวเรือน เพื่อนำไปให้คนจนกินเพื่อความอยู่รอด^{๓๕}

๔. “ขยะพลาสติกแลกอาหาร” คาเฟ่ในอินเดียช่วยคนจนนำขยะพลาสติกแลกอาหาร ได้ประโยชน์ ๓ เด้ง แก้ปัญหาขยะ ความหิวโหยและนำขยะพลาสติกไปถนอม ประเทศอินเดีย สร้างขยะพลาสติกนับ ๒๖,๐๐๐ ตันต่อวัน มีคนหิวโหยและยากจนนับร้อยล้านคน

ร้านคาเฟ่ขยะพลาสติกแห่งแรก อยู่ในเมือง Ambikapur ในรัฐ Chhattisgarh ซึ่งเทศบาลจะให้อาหารแก่คนจนและคนไร้บ้านแลกกับขยะพลาสติก โดยขยะพลาสติก ๑ กิโลกรัมแลกที่ร้านจะได้อาหารชุดใหญ่ ขณะที่ ๕๐๐ กรัมจะได้อาหารมือเช้า ขยะพลาสติกจะถูกนำมารีไซเคิล สร้างเป็นวัสดุชิ้นใหม่ เด็กนำมาแลกค่าเล่าเรียนในโรงเรียน และสร้างถนนจากขยะพลาสติกได้ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕^{๓๖}

^{๓๔} โพสต์ทูเดย์. (๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐). อินเดียผุดนโยบายขจัดขอทานด้วยการแจกเงิน, <https://www.posttoday.com/world/525810>

^{๓๕} กาแฟดำ. (๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙) “ธนาคารโรตี” : รอยต่อ จากคนกินทิ้งกินขว้าง สู่นักไม่มีอันจะกิน , บางกอกบิซนิวส์, <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637438>

^{๓๖} ธรรม ชานูรักษ์. (๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓). คอลัมน์ : พุ่มไม้ใบบัง, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

บทที่ ๕
วิเคราะห์ สรุป และข้อเสนอแนะ

๕.๑ วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ตารางที่ ๔ แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศจีน กับ อินเดีย

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
๑. ข้อมูลทั่วไป	<ul style="list-style-type: none"> ● สาธารณรัฐประชาชนจีนประชากรมากที่สุดในโลก กว่า ๑,๔๐๐ ล้านคน (ปี ๒๕๖๐) มีพื้นที่ ๙.๖ ล้านตารางกิโลเมตรชนชาติต่างๆอยู่ร่วมกัน ๕๖ ชนชาติ โดยเป็นชาวฮั่นร้อยละ ๙๓.๓ ที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ● ลัทธิขงจื้อและเต๋า มีอิทธิพลหยั่งรากลึกในภาษาและวัฒนธรรมของจีนมานับพัน ๆ ปี ● สภาพภูมิอากาศส่วนใหญ่เป็นฤดูแล้งและฤดูมรสุมชื้น ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิ ● ปกครองในระบบพรรคเดียว คือ พรรคคอมมิวนิสต์จีน ● แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๓ มณฑล (รวมไต้หวัน) ๕ เขตปกครองตนเอง (มองโกเลีย หนิงเซีย ซินเจียง กวางสีและทิเบต) ๔ เทศบาลนคร ได้แก่ ปักกิ่ง เทียนจิน เซียงไฮ้และฉงชิ่ง มี ๒ เขตบริหารพิเศษ ได้แก่ ฮองกงและมาเก๊า มีเมืองหลวงอยู่ที่ปักกิ่ง ● การปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งย่อยออกเป็น ๑๕๙ จังหวัด ๒,๐๑๗ อำเภอ มี ๓๕๐ เมืองและเขตในเมืองต่าง ๆ ประมาณ ๖๓๐ เขต 	<ul style="list-style-type: none"> ● อินเดีย มีประชากร ๑.๓ พันล้านคน พื้นที่ ๓.๒๘๗ ตร.กม ● คนอินเดียส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๑.๓ นับถือศาสนาฮินดู ร้อยละ๑๒ นับถือศาสนาอิสลาม นอกนั้นนับถือศาสนาคริสต์ ซิกข์ พุทธ เชน ● ประชากรส่วนใหญ่จะมีอายุน้อยกว่า ๑๕ ปีและกว่าร้อยละ ๗๐ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีอยู่มากกว่า ๕๕๐,๐๐๐ แห่ง ส่วนที่เหลือกระจุกอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ อินเดียเป็นสังคมที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ มี ๔ วรรณะ ได้แก่ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพศย์วรรณะศูทร แต่ยังมีการแบ่งวรรณะต่ำสุดในสังคมฮินดู เป็นวรรณะที่ ๕ เรียกว่าเป็นกลุ่มคนที่มีอาจแต่ต้อง คือ จัณฑาล ถูกรังเกียจเหยียดหยามไม่คบค้าสมาคมด้วย เป็นชนชั้นที่ถูกเลือกปฏิบัติ ได้รับโอกาสทางสังคมและอาชีพน้อยที่สุด ● สภาพภูมิอากาศ ตอนเหนืออยู่ในเขตหนาว อุณหภูมิประมาณ ๑๐ องศา มีแม่น้ำสินธุและคงคาไหลผ่าน จึงอุดมสมบูรณ์กว่าตอนใต้ ● รายได้ประชาชาติต่อหัว ๑๕๕๓.๘๕ ดอลลาร์สหรัฐ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ๑.๑๙ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙)

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ ๑๓ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี ๒๕๖๑) รายได้ประชาชาติต่อหัว ๙,๐๙๑ ดอลลาร์สหรัฐ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) การขยาย ตัวทางด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ ๖.๙ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) ● สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกล อุปกรณ์ทางการแพทย์ เหล็ก เฟอร์นิเจอร์ สิ่งทอ สินค้านำเข้า ได้แก่ แผนวงจรไฟฟ้า แร่เชื้อเพลิง น้ำมันดิบ เม็ดพลาสติก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผ่านอำนาจบริหาร มีประธานาธิบดี เป็นประมุขของรัฐและหัวหน้าคณะ บริหารประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็น หัวหน้าคณะรัฐบาล ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย ๒ สภา ฝ่ายตุลาการ เป็นอำนาจอิสระ ● อาชีพหลัก คือ อาชีพทางการเกษตรมี มากถึงร้อยละ ๕๒ สภาพอากาศและ ภูมิประเทศเหมาะสมกับการเกษตร เลี้ยงสัตว์และการประมง สามารถ ผลิตสินค้าทั้งผักหรือผลไม้ นม อันดับ สองของโลก ไข่ไก่เป็นอันดับห้า ปลา อันดับหกของโลก ● ด้านเศรษฐกิจของอินเดีย มีตลาด ภายในขนาดใหญ่ที่ช่วยพยุงให้ เศรษฐกิจยังคงเดินหน้าต่อไปได้ ประชาชนร้อยละ ๖ มีการศึกษาดี พูดภาษาอังกฤษได้เป็นจำนวนมาก เป็นผู้ส่งออกซอฟต์แวร์ชั้นนำรวมถึง แรงงานด้านซอฟต์แวร์ด้วย ความ เจริญก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศสะอาด ปราศจากมลพิษ เป็นการสร้างทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีการลงทุนต่ำและมีมูลค่าเพิ่มในการส่งออกมาก มีการ สนับสนุนจากภาครัฐทุกระดับ มีสถาบันการศึกษาคุณภาพสูงที่เน้น ผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ● อินเดียมีคนจน ๗๑.๕ ล้านคน มีรายได้ต่ำกว่า ๑.๙ ดอลลาร์สหรัฐ หรือราว ๖๕ บาท การจัดทำสำมะโน ประชากรเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๑ มีคน

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
		<p>อินเดียราว ๖๕ ล้านคนหรือราว ๑๓.๖ ล้านครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในสลัม รายงานของสหประชาชาติระบุว่าอินเดียมีคนยากจนร้อยละ ๓๒.๙ หรือราว ๑ ใน ๓ คนอินเดียราว ๑๗๐ ล้านคน เกิดมาเป็นคนจัณฑาล ถูกข่มขู่รังเกียจ ไม่กล้าจับเนื้อต้องตัว อาชีพของคนจัณฑาลเป็นอาชีพชั้นล่าง กวาดถนน ล้างท่อระบายน้ำ เก็บขยะ เป็นต้น หากเป็นอาชีพเกษตรก็เพียงแต่เช่าสถานที่ ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดินและไม่อนุญาตให้ใช้ของบางชนิดที่คนวรรณะอื่น ๆ ใช้ได้ ส่วนที่อยู่อาศัยตามแหล่งเสื่อมโทรมและกองขยะ</p>
<p>๒. นโยบายสูงสุด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ประธานาธิบดี นายสีจิ้นผิง รับตำแหน่งเมื่อ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ นายกรัฐมนตรี นายหลี่ เค่อเฉียง รับตำแหน่งเมื่อ เดือนมีนาคม ๒๕๕๖ มีนโยบายสานต่อการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงประเทศเป็นผู้นำโลกและมีความมั่นคง ● เต็ง เสี่ยว ผิง เป็นผู้นำสำคัญของการออกแบบการปฏิรูปและเปิดประเทศของจีน โดยเสนอทฤษฎี “การสร้างความนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีน” กล่าวคือถือเอาการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ดำเนินการสร้างสรรค์แบบทันสมัย ดำเนินระบบผลิตแบบใหม่ในชนบท ซึ่งช่วยกระตุ้นชาวนาผลิตพืชผลทางการเกษตร ส่วนในตัวเมืองจะดำเนินระบบเศรษฐกิจแบบใหม่และ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อแก้ปัญหาประชากรที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งมีรายได้ตั้งแต่ประมาณ ๒-๑๐ ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน จำนวนมากถึง ๖๐๐ ล้านคน รัฐบาลของ นายนเรนทร โมดี (Narendra Modi) นายกรัฐมนตรี ชูนโยบาย Made in Idea ในปี ๒๐๑๔ เพื่อสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติให้เข้าไปตั้งฐานการผลิตในอินเดีย ยกกระดับภาคการผลิตโดยมีเป้าหมายให้อินเดียเป็นศูนย์กลางการผลิตที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกและเพิ่มสัดส่วน GDP ของภาคอุตสาหกรรมเป็น ๒๕% ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ จาก ๑๗% ของ GDP ในปัจจุบัน

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
	<p>ทำลายระบบเก่าที่เรียกว่า “ข้าวหม้อใหญ่” (ไม่ว่าทำมากหรือน้อยก็จะได้รับส่วนแบ่งเท่าเทียมกันทุกคน) สร้างระบบเศรษฐกิจการตลาดแบบสังคมนิยมโดยยืนอยู่บนพื้นฐานของระบบกรรมสิทธิ์ร่วม</p>	
<p>๓. แนวคิด ทิศทาง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● นโยบายแก่นจนตรงจุดของ สี จิ้น ผิง รัฐบาลจีนใช้แนวคิด “แก่นจนตรงจุด” ตรงจุด ตรงกลุ่ม “ช่วยเหลือประชาชนหลุดพ้นจากความยากจน” หรือ “แก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเจาะจง” ● ชูเป้าหมาย “สองไม่กังวล” (ไม่กังวลเรื่องไม่มีจะกินและไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่) “สามประกัน” (ที่อยู่อาศัย รักษา พยาบาลและการศึกษา) ● นิยามความยากจนของจีน คือ คนที่มีรายได้ ๒,๘๐๐ หยวน หรือ ๑๔,๐๐๐ บาทต่อปี (วันละ ๗.๖๗ หยวน ราว ๓๘.๓๕ บาท) ในขณะที่ธนาคารโลกกำหนดไว้ที่ ๑๓.๔ หยวน หรือราว ๖๗ บาท/วัน ● เริ่มต้นใน พ.ศ. ๒๕๒๑ ผ่านนโยบายการปฏิรูปพื้นที่ชนบทด้วยการให้ความช่วยเหลือในแต่ละพื้นที่เท่ากันหมด เน้นทางด้านกรเกษตรกรรมที่ให้เกษตรกรสามารถวางแผนการเพาะปลูกได้เอง บริหารจัดการผลผลิตได้เองและมีส่วนในรายได้ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น จากเดิมที่เป็นระบบเกษตรกรรมรวมที่ต้องรวบรวมผลผลิตทั้งหมดส่งเข้ารัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เป้าระยะ ๗ ปี ที่รัฐบาลต้องการให้อินเดียมีความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงให้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ค.ศ.๒๐๒๒) (๑) รัฐบาลอินเดียจะสร้างที่อยู่อาศัย ๒๐ ล้านหลังในชุมชนเมืองและ ๔๐ ล้านหลังในชนบท (๒) รัฐบาลอินเดียจะทำให้คนอินเดียมีไฟฟ้าใช้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงและจะทำให้อีก ๒๐,๐๐๐ หมู่บ้านในอินเดียที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ มีไฟฟ้าใช้ให้ได้ภายในปี ๒๕๖๓ (๓) รัฐบาลอินเดียจะทำให้ประชาชน ๑๗๘,๐๐๐ คนที่ถูกตัดขาดจากโลกภายนอก เพราะอาศัยในพื้นที่ที่ไม่มีการตัดถนนผ่าน มีถนนไว้ใช้สัญจรไปมาได้ โดยการก่อสร้างถนนเพิ่ม ๒ แสนกิโลเมตร (๔) รัฐบาลจะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลผลิตผ่านอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (๕) อินเดียจะเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลกรองรับประชากรวัยทำงาน (๒ ใน ๓ ของประชากรอินเดีย อายุต่ำกว่า ๓๕ ปี) (๖) รัฐบาลอินเดียจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ติดกับประเทศเมียนมาร์) เพื่อให้ทัดเทียมกับภาคอื่นๆ ของประเทศ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
	<p>● ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง ประกาศจัดคนยากจนอีก ๖.๖ ล้านคนให้หมดสิ้นไป โดยใช้แปดแนวทาง ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. นำอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยสินค้าเกษตร/ภูมิศาสตร์โดดเด่น ท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่าสินค้า หาช่องทางระบายสินค้า ใช้อีคอมเมิร์ซ ชักนำและให้การช่วยเหลือทางการตลาดจนมีช่องทางธุรกิจ สนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ใน พื้นที่ ยากจนด้วยสินเชื่อแบบไมโครเครดิต (micro - credit) ๒. จัดตั้งฐานอุตสาหกรรมมากกว่า ๑ แสนแห่ง ในพื้นที่ที่อยู่ใต้เส้นแบ่งความยากจน ครอบคลุมครัวเรือนที่มีฐานะยากจนร้อยละ ๙๒ กระตุ้นการจ้างงาน และฝึกให้คนยากจนหางานทำ ๓. โยกย้ายประชากรให้มีที่อยู่ใหม่ และจ่ายเงินชดเชย ลงทุนพื้นที่ให้สร้างคนสร้างงาน ๕ ล้านคน ๔. ช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต สาธารณูปโภค ถนน น้ำ ไฟฟ้า โรงเรียน โรงพยาบาล ชุมชน และเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ ๕. ช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่ชนบท ห่างไกล อดฉีดเงินและอาสาสมัครจำนวนมากไปช่วยสอนหนังสือ ๖. ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ๗. ช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อม ๘. เงินช่วยเหลือด้านสาธารณสุขและ เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้ 	<p>(Information Technology : IT) เป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคตเติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เกิดจากนโยบายการให้บริการคอมพิวเตอร์แบบพกพา สาธารณะ ที่ต้องการให้แต่ละครอบครัวเข้าถึง IT ได้ องค์กร Telecom</p> <p>● อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) เป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคตเติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เกิดจากนโยบายการให้บริการคอมพิวเตอร์แบบพกพา สาธารณะ ที่ต้องการให้แต่ละครอบครัวเข้าถึง IT ได้ องค์กร Telecom Regulatory Authority of India ตัวเลขจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงอยู่ที่ ๑๐๐ ล้านคนในปี ๒๕๕๗ ในปี ๒๕๕๕ มีมูลค่าตลาด ๔๓,๕๗๐ ล้านเหรียญสหรัฐนโยบายด้านโทรคมนาคมและกฎระเบียบของธนาคารก็ดึงดูดให้บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุนในธุรกิจด้านนี้มากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการอุปกรณ์ IT สูงขึ้น มูลค่าตลาดขยายตัว ๓๐๐,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐในปี พ.ศ. ๒๕๖๓</p>

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
๔. ตัวแสดงภาคสนาม	<ul style="list-style-type: none"> ● นโยบายเจาะจงถึงระดับบุคคลและครัวเรือนเพื่อให้แม่นยำถึงผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือแท้จริง โดยให้หน่วยงานของแต่ละหน่วยงานจับคู่กับพื้นที่เป้าหมายในหมู่บ้านที่ห่างไกล และมีการส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ๗๗๕,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ คนลงพื้นที่ยากจนทั่วประเทศลงไปวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในพื้นที่ ทั้งรายบุคคล ครอบครัวและชุมชน ● มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถตอบสนองทั้งรายบุคคล ครอบครัวและชุมชนได้ เข้าไปตรวจสอบและคุยตัวต่อตัวกับคนยากจน ได้ข้อมูลกว่า ๘๙ ล้านแพ้ม/โครงการ รวมทั้งมีการโยกย้ายชุมชนยากจนไปทำมาหากินในที่ใหม่ ราว ๕ ล้านคน 	<ul style="list-style-type: none"> ● นายเรนทรา โมตี ได้ประกาศจะสร้างอินเดียใหม่ ภายในปีค.ศ.๒๐๒๒ โดยมอบให้ National Institution for Transforming India – NITI Aayog เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ ● ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย สรุปแนวคิดและเป้าหมาย ส่งเสริมให้อินเดียมีขนาดเศรษฐกิจ ๕ ล้านล้านดอลลาร์ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ (ในปี ค.ศ.๒๐๑๘ มีขนาดเศรษฐกิจ ๒.๖ ล้านล้านดอลลาร์) โดยการพัฒนาระบบองค์รวม ยกกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน เน้นใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการพัฒนา และ เน้นการมีส่วนร่วมในการวางยุทธศาสตร์
๕. ระบบสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> ● วิธีการสำคัญ รัฐบาลจีนใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงลึกรายคน/ครัวเรือนและชุมชน, มีการจับคู่ระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคธุรกิจ วิสาหกิจต่างๆกับชุมชนยากจน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาคายากจน โดยหน่วยงานต่างๆเหล่านี้สนับสนุนกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ สมทบงบประมาณในแก้งจนตรงจุดด้วย ● รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ชี้อเฟอร์นิเจอร์ที่จำเป็นให้คนยากจน สร้างบ้านใหม่ ปรับปรุงบ้านพัก ห้องส้วมให้ครัวเรือนยากจน สนับสนุนทุนคนยากจน/ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลกลางของนายกรัฐมนตรี นายเรนทร โมตี กำหนดงบประมาณประจำปี ๒๐๑๘-๒๐๑๙ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศด้วยงบประมาณ ๒๑.๕๗ ล้านล้านรูปี หรือ ประมาณ ๑๐.๖๘ ล้านล้านบาท ครอบคลุมการพัฒนาประเทศทุกกลุ่มสาขา ได้แก่ การเกษตรและเศรษฐกิจชนบท เพิ่มงบประมาณแก่กระทรวงแปรรูปอาหารมากถึงสองเท่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูง ระบบรถไฟฟ้า ถนนทางหลวงและขยายท่า

ประเด็น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย
	<p>ครัวเรือนละ ๒,๐๐๐ หยวนเพื่อนำไปสร้างอาชีพและรายได้เลี้ยงดูครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลสนับสนุนการรวมกลุ่ม ผลิตแปรรูป การตลาด การบริหารจัดการและให้ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัทอาลีบาบา ส่งคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญลงไปช่วยเหลือคน/ครัวเรือนและชุมชนยากจนโดยตรง 	<p>อากาศยาน การพัฒนาคุณภาพแรงงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● คาดการณ์ว่าภายใน ๕ ปี อินเดียจะมีแรงงานหนุ่มสาว อายุเฉลี่ย ๓๐ ปี ประมาณ ๔๐๐ ล้านคนเข้าสู่ตลาดแรงงานผ่านการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง
๖. ผลสัมฤทธิ์	<ul style="list-style-type: none"> ● หลังจากผ่านการปฏิรูปและเปิดประเทศมาได้ ๒๐ กว่าปี เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม การเสริมสร้างสังคมและสิ่งอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาไปอย่างมาก หลังประเทศโดยรวมก็แข็งแกร่งขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนก็ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> ● สหประชาชาติ เปิดเผยว่า อินเดียช่วยเหลือประชาชน ๒๗๑ ล้านคนให้หลุดพ้นจากความยากจนในช่วงเวลา กว่า ๑๐ ปี ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๕-๒๐๐๖ ถึง ๒๐๑๕-๒๐๑๖ ค่าดัชนีวัดความยากจนหลายมิติ (MPI) หรือความยากจนในมิติอื่น ๆ ไม่ใช่เพียงด้านเงินทอง โดยวัดจากปัจจัยข้อบกพร่อง ๑๐ ปัจจัย อาทิ สิ้นทรัพย์ เชื้อเพลิงก๊าซหุงต้ม การสุขาภิบาลและโภชนาการ ที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ● อย่างไรก็ตาม ร้อยละ ๘.๘ ของประชากรยังอาศัยอยู่ในความยากจนหลายมิติที่รุนแรง ร้อยละ ๑๙.๓ สุ่มเสี่ยงต่อการเผชิญกับความยากจนหลายมิติ ทั้งยังมีชาวอินเดียอีก ๓๗๓ ล้านคนที่ประสบปัญหาถูกกีดกันอย่างรุนแรงด้วย

๕.๒ สรุปผล

บทเรียนรู้และข้อสังเกต

๕.๒.๑ นวัตกรรมการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศจีน

นวัตกรรมแก้จนของจีนหมายถึง วิสัยทัศน์ ความคิด นโยบาย ความรู้ วิธีการ และกิจกรรมใหม่ ๆ หรือกิจกรรมที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน/ชุมชน

พรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีน โดยประธานาธิบดีสี เจิ้น ผิง ประกาศนโยบายชัดเจน “ขจัดความยากจนให้หมดไปในปี พ.ศ. ๒๕๖๓” รวมทั้งการมีนโยบาย “ใครขยันมากได้มาก” ผลผลิตหรือรายได้เป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกบุคคล ไม่ได้เป็นของรัฐ จีนจึงสามารถแก้จนตรงจุดได้ปีละนับสิบ ๆ ล้านคน จนทำให้คนยากจนกว่า ๗๗๐ ล้านคนหมดไปจากประเทศและประชาชนจีนสามารถมีเงินไปเที่ยวต่างประเทศได้

นวัตกรรมด้านความรู้ รัฐบาลใช้การเก็บข้อมูลรายคน/รายครัวเรือนและรายชุมชน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ หาแนวทางแก้ไข รวบรวมเป็นแฟ้มรายคน/ครัวเรือนและโครงการต่าง ๆ กว่า ๘๙ ล้านโครงการ ความรู้ที่ลึกซึ้งเช่นนี้ทำให้แก้จนได้ตรงจุด ไม่เหมารวมคนยากจนแบบให้มาลงทะเลเบียนทั้งหมดหรือใช้วิธีแจกเงินไปใช้จ่าย

นวัตกรรมด้านการเกษตร มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตมาปลูกไม้ผลที่สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ มีการอพยพจากชนบทแห่งแล้งสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษ มีงานทำมีรายได้ มีการอบรมฝึกปฏิบัติใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์เพื่อการค้าขายและการตลาด จัดระบบการขนส่งสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค จัดให้มีอินเทอร์เน็ตไฟเบอร์ความเร็วสูงช่วยชุมชนยากจน ฯลฯ

๕.๒.๒ นวัตกรรมการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศอินเดีย

นวัตกรรม รูปแบบและความท้าทายในการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศอินเดีย ประเทศอินเดียใช้แนวคิดทฤษฎีในการแก้ไขปัญหาคความยากจน ประกอบไปด้วยทฤษฎีทุนนิยม ที่เน้นการลงทุนอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างชาติ การขนส่ง ถนน ไฟฟ้า พาณิชยกรรม การบริการและการท่องเที่ยว

ภายใต้แนวคิด Trickle Down Effect ที่เชื่อว่าจะเกิดการกระจายรายได้ การมีงานทำ มีอาชีพให้กับคนชั้นล่างหรือคนยากจนที่จะเป็นแรงงานสำคัญให้กับผู้ประกอบการหรือนายทุน แต่ผลของการพัฒนาประเทศแบบนี้ ไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่ระบุไว้ แต่กลับมีลักษณะ “รวยกระจุก จนกระจาย”

แนวคิดประชานิยม (Populism) อันหมายถึง การบริหารงานที่มุ่งมีจุดมุ่งหมายให้ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนเพื่อสนับสนุนการดำรงอยู่ของผู้นำทางการเมือง หรือเครื่องมือทางการเมืองของรัฐในการทำให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการที่ไปตรงกับความต้องการของประชาชน แต่ผลของประชานิยม มักมีลักษณะตอบสนองความอยาก (Felt Need) ชั่วครั้งชั่วคราวและต้ำน้ำพริก ละลายแม่น้ำ เพราะมักจะเป็นการแจกเงิน การแถมปัจจัยสิ่งของแก่ประชาชนโดยทั่วไปหรือ

เฉพาะเจาะจงที่คนยากจน ไม่ได้ตอบสนองการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่แท้จริงของประชาชน อันเป็นความต้องการที่แท้จริง (Real Need) ของประชาชน

อย่างไรก็ตาม รูปแบบโครงการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของอินเดีย ยังมีลักษณะเป็นไปตามประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสรีที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข โอกาสจึงเป็นของคนรวยมากกว่าคนจน การแข่งขันแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา ทำให้คนยากจนไม่สามารถเข้าสู่ระบบการแข่งขันและเป็นเพียงแค่ชนชั้นใช้แรงงาน

แผนงานสำคัญ ๆ เช่น เปลี่ยนเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการ ขยายตลาดการค้าออนไลน์และส่งเสริมการส่งออก การช่วยเหลือผู้ถูกแบ่งชนชั้นสังคม โดยสร้างความเท่าเทียมทางเพศ สร้างศักดิ์ศรีให้กลุ่มคนสูงอายุ/คนพิการ/คนข้ามเพศ สร้างศักยภาพให้กลุ่มคนวรรณะชั้นต่ำ/ชนเผ่า/ชนกลุ่มน้อยและให้ความสำคัญกับคนชายขอบ ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบให้คนชายขอบได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วม ฯลฯ

ตัวอย่างโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน มีหลายโครงการ เช่น

๑) นโยบายขายข้าวให้คนจน ๒ ใน ๓ ของประเทศ นโยบายที่หวังผลประชานิยม คือ การขายข้าวราคาถูก ๑ กิโลกรัม เหมือนให้เปล่าให้กับคนจนในประเทศทุกเดือน

๒) ทดลองออกบัตรจ่ายเงินสดแทนการแจกอาหารช่วยคนจนใน ๘ รัฐ อินเดียได้ใช้โครงการสวัสดิการสังคมที่แจกจ่ายหรือจัดหาอาหารราคาถูกให้แก่ประชาชนมานานราว ๕๐ ปี แต่โครงการดังกล่าวต้องใช้เงินจำนวนมาก ทั้งยังมีปัญหาคความสูญเปล่าและการคอร์รัปชันด้วย รัฐบาลจึงทดลองโครงการจ่ายเงินสดเพื่อช่วยเหลือคนจนโดยตรงแทนการให้อาหารใน ๘ รัฐ อย่างไรก็ตามปัญหา คือ การระบุหาตัวผู้ยากจนที่แท้จริงว่าคือใครและอยู่ที่ใด เพราะคนยากจนที่แท้จริงในอินเดียมักไม่มีหลักฐานระบุตัวตนและเจ้าหน้าที่ของรัฐมักเข้าไม่ถึงด้วย

๓) โครงการประกันรายได้ขั้นต่ำ ส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม แก้ปัญหายากจน รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจประจำปีของอินเดีย เผยแพร่ข้อเสนอแนวคิด รัฐบาลอินเดียเสนอที่จะรับประกันรายได้ให้กับประชาชนทุกคนในระดับที่จะช่วยให้ซื้อหาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพได้

๕.๒.๔ แนวคิดการนำมาปรับประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

ทั้งบทเรียนรู้จากประสบการณ์ของจีนและอินเดีย ล้วนมีคุณค่า สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาคความยากจนในประเทศไทย แต่มีใช้การลอกเลียนแบบมาใช้ทั้งดุ้น เพราะต่างภูมิสังคม ต่างภูมิประเทศ และต่างบริบททางการเมืองการปกครอง ย่อมมีปัจจัยตัวแปรต่าง ๆ อีกมากมายที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลว

อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่กล่าวกันว่าเป็นต้นแบบของประเทศประชาธิปไตยที่มีความมั่นคง แต่ก็มีปัญหาคความยากจน ความขัดแย้ง และความรุนแรง มากที่สุดประเทศหนึ่ง ระบบผู้นำที่ได้มาจากการเลือกมีความท้าทายและความเสี่ยงต่อการดำเนินนโยบายที่ต่อเนื่องในการแก้ปัญหาคความยากจนและปัญหาอื่น ๆ

นโยบายและโครงการที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนของอินเดีย มีลักษณะของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับมหภาค และการดำเนินการแบบ “บนลงล่าง” (top down) แต่การมีนโยบายระดับมหภาคที่สอดคล้องกับลักษณะจุดแข็งของประชากรอินเดียที่ใช้ภาษาอังกฤษ สนใจเทคโนโลยี และเก่งการสื่อสารติดต่อ บวกกับจุดแข็งของสังคมที่มีประชากรมากและอยู่ในวัยแรงงาน จึงสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศอย่างได้ผลและยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตประชากรได้เป็นจำนวนมาก ๆ ส่วนโครงการเชิงประชานิยมและนวัตกรรมต่างๆของอินเดีย น่าจะมีบทบาทเพียงเป็นการประคับประคองสังคมและเป็นสีสนเท่านั้น ไม่อาจหวังผลการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนได้

จีนเป็นประเทศที่ปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ระบบสรรหาผู้นำประเทศในแบบของจีนได้รับการพิสูจน์ในช่วงเวลา ๗๐ ปี นับตั้งแต่การก่อตั้งประเทศจีนใหม่ว่าสามารถสร้างเสถียรภาพและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายได้เป็นอย่างดี จนทำให้เปลี่ยนแปลงจากประเทศที่ยากจน อ่อนแอ ล้าหลังในทุกด้าน มาสู่การเป็นมหาอำนาจและผู้นำของโลกในปัจจุบัน ประเทศจีนมิได้แก้ปัญหาความยากจนแบบโครงการหรือนโยบายพิเศษเดียว ๆ แต่เป็นผลจากการขับเคลื่อนประเทศหลายด้านไปพร้อม ๆ กันอย่างมียุทธศาสตร์และเป็นระบบแบบแผน

ในแง่ของการแก้ปัญหาความยากจนของจีน อาจมองได้ว่าจีนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วยนโยบายระดับมหภาค ที่ช่วยให้คนจีนมีการศึกษาดี มีงานทำ มีรายได้ มีศักดิ์ศรี เป็นจำนวนคราวละมาก ๆ ในขณะที่เดียวกันจีนยังให้ความสำคัญนโยบายแก้ปัญหาคความยากจนในระดับจุลภาค แบบ “ล่างขึ้นบน” (bottom up) กระจายการจัดการให้ชุมชนและหน่วยงานพื้นที่เป็นผู้แสดงบทบาท ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่พรรค เจ้าหน้าที่รัฐ ภาคธุรกิจ และสถาบันวิชาการในท้องถิ่น ซึ่งด้วยวิธีนี้จึงสามารถเข้าถึงตัวกลุ่มคนยากจนที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาได้มีประสิทธิภาพมากกว่า อย่างที่เรียกว่า “แก้ปัญหาคนจนแบบมุ่งเป้า” หรือ “การตัดเสื้อเฉพาะตัว”

สำหรับประเทศไทย ไทยเป็นประเทศในระบบประชาธิปไตยที่มีโอกาสและความเสี่ยงแบบเดียวกับอินเดีย แต่การมีเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ มียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมีแผนปฏิรูปประเทศ ๑๒ ด้าน จึงนับเป็น “ความพยายามแห่งชาติ” ในประการสำคัญที่จะสร้างเสถียรภาพและความต่อเนื่องในการแก้ปัญหาความยากจนและการพัฒนาประเทศ นอกจากนั้น แม้ว่าประเทศไทยมิได้มีระบบสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัดแบบจีน แต่สังคมไทยก็มีขบวนการจิตอาสาที่เกิดจากความสำนึกภายในตนและมีความเอื้ออาทรอันเป็นฐานทุนทางวัฒนธรรมที่หาได้ยากในโลก ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้าหมายเฉพาะแบบจีนจึงอยู่ในวิสัยที่จะนำมาปรับประยุกต์ใช้ในรูปแบบและวิถีแบบไทย ๆ ได้เช่นกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและหน่วยงาน

- สนับสนุนให้มีหน่วยงานที่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างต่อเนื่อง มียุทธศาสตร์ และเป็นระบบแบบแผน รัฐบาลควรให้ความสำคัญเร่งรัดและพิถีพิถัน ในการจัดตั้ง “สำนักงานบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจน” ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา โดยจัดตั้งให้มีสถานะทางกฎหมายที่สร้างหลักประกันให้กับหน่วยงาน ในขั้นต้นอาจเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี หรือจะเป็นระดับพระราชกฤษฎีกาหรือพระราชบัญญัติก็ยิ่งดี ทั้งนี้นอกจากสถานะในทางกฎหมายแล้ว หลักประกันในด้านงบประมาณ และการออกแบบหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ความคล่องตัว ความโปร่งใส ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

- เพื่อสนับสนุนแผนงาน โครงการในเชิงนวัตกรรมที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาความยากจน รัฐบาลควรให้ความสำคัญ เร่งรัดและพิถีพิถัน ในการจัดให้มี “กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม”(Social Investment Fund – SIF) ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา แต่ทั้งนี้กองทุน SIF ดังกล่าวไม่ควรมีบทบาทเพียงแค่การส่งเสริมสนับสนุนองค์กรวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ.๒๕๖๑ เท่านั้น แต่ควรครอบคลุมไปถึงภารกิจในการแก้ปัญหาความยากจนและผู้รับผลกระทบอื่นๆในลักษณะของตาข่ายนิรภัยทางสังคม (Social Safety Net) แบบเดียวกับกองทุน SIF ในยุควิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ด้วย

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ต้องกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและงบประมาณ ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ ที่สร้างคนให้เก่งในเรื่องอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับยุค IT ให้มากขึ้น

- รัฐบาล โดยกระทรวงพาณิชย์ กับบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด ควรร่วมกันพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการ ขยายตลาดการค้าออนไลน์ และส่งเสริมการส่งออก

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำแผนโครงการ/เทศบัญญัติ ช่วยเหลือผู้ถูกแบ่งชนชั้นสังคม/ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำข้อบัญญัติ โดยสร้างความเท่าเทียมทางเพศ สร้างศักดิ์ศรีให้กลุ่มคนผู้สูงอายุ คนข้ามเพศ/คนพิการ/สร้างศักยภาพให้กลุ่มคนวรรณะชั้นต่ำ ชนกลุ่มน้อยและให้ความสำคัญกับคนชายขอบ/ชนเผ่า/ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบให้คนชายขอบได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วม ฯลฯ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตรวจสอบคนยากจน/ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน โดยวิเคราะห์ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน ว่าใครคือคนยากจนที่สุดในหมู่บ้าน? จะใช้เกณฑ์ชี้วัดอะไรบ้าง? ระบุชื่อคนยากจน/ครัวเรือนยากจน ว่ามีจำนวนเท่าไรในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน
- จากนั้นส่งเจ้าหน้าที่ไปวิเคราะห์ศักยภาพคนยากจน/ครัวเรือนยากจนว่ามีทักษะวิชาชีพอะไรบ้าง? ชอบที่จะเรียนรู้และพัฒนาฝีมือตนเองในเรื่องอะไรบ้าง? แล้วจัดทำแผนเป็นแฟ้มโครงการรายคน/ครัวเรือน เพื่อเข้าสู่ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ สนับสนุนและระดมงบประมาณมาแก้ไขปัญหาความยากจนตามผลการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาความยากจนรายบุคคล/รายครัวเรือน
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้คนยากจนนำขยะพลาสติกมาแลกอาหารและเงิน อันจะได้ประโยชน์ ๓ ต่อ แก้ปัญหาขยะ แก้ความหิวโหยและนำขยะพลาสติกมาปลูกนุ่น เหมือนอย่างอื่นเคยดำเนินการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะต่อภาคประชาสังคม

- การแก้ไขปัญหาความยากจนให้ได้รับผลสำเร็จอย่างยั่งยืน เป็นเป้าหมายใหญ่ร่วมกันของกลุ่มองค์กรและเครือข่ายภาคประชาชน ที่ทำงานทางสังคมกันอย่างหลากหลาย รวมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ CSR และกลุ่มจิตอาสาหรือผู้มีใจบุญใจกุศลทั้งหลายทั้งปวง จึงควรที่ทุกฝ่ายจะสนับสนุนซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาผู้ยากลำบากเหล่านี้
- รูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศจีนและอินเดียนับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ ทั้งในเชิงการศึกษาเปรียบเทียบ การปรับประยุกต์ และการสร้างแรงบันดาลใจ เมื่อมองในระดับใหญ่ทั้งประเทศอาจดูเป็นเรื่องยากเพราะต้องใช้กลไกอำนาจรัฐและความร่วมมือในวงกว้างและมีผู้คนหลากหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ถ้ามองแคบลงมาในระดับชุมชนท้องถิ่น ความร่วมมือร่วมมือกันย่อมอยู่ในวิสัยความเป็นไปได้มากกว่าและสามารถลงมือทำ สร้างตัวอย่างความสำเร็จจากจุดเล็ก ๆ ได้ทันที โดยไม่ต้องรอนโยบายจากส่วนกลางที่มาจากเบื้องบน
- การฉีกกำลังระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ประชาสังคมและ CSR ในระดับพื้นที่คือปัจจัยความสำเร็จที่สามารถสร้างสรรค์ขึ้นมาจากเบื้องล่างซึ่งเป็นฐานรากของสังคม.

บรรณานุกรม

- กาแพด้า. “ธนาคารโรตี” : รอยต่อ จากคนกินทิ้งกินขว้าง สู้คนไม่มีอันจะกิน , บางกอกบิซ นิวส์ , ๙ เมษายน ๒๕๕๙
- ขวัญใจ เตชเสนสกุล. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย(EXIM BANK) , Make in India บันไดสู่ความสำเร็จของอินเดีย [https:// www.exim.go.th](https://www.exim.go.th)
- ข่าวเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการส่งออก, อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศของอินเดีย ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ :www.ryt๙.com
 ค้นเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ ที่มา
<https://mgronline.com/daily/detail/9610000096930>
- จำเริญ ตันต์สมบูรณ์. (๒๕๕๕). อินเดียทดลองออกบัตรจ่ายเงินสดแทนการแจกอาหารช่วยคนจนใน ๘ รัฐ. วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๕ ค้นเมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓ ค้นจาก <https://www.voathai.com/a/india-subsidies-ct/1533711.html>
- ธนาคารออมสิน. (๒๕๖๒ มีนาคม), นโยบายแก้จน
- ประธาน สุวรรณมงคล. ประชานิยม , สถาบันพระปกเกล้า
- ปาโบล อุโคอา.(๒๕๖๒) ปัญหาความยากจนในโลกบรรเทาแล้วจริงหรือ, ค้นเมื่อ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๒ ,<https://www.bbc.com/thai/international-50072975>
- ปูกา จาบาร์. (๒๕๖๒). ปีซีวีลด์เซอร์วิส , การท่องเที่ยว สลัมอินเดีย แหล่งท่องเที่ยวที่ฮิต : กว่าที่ขมาฮาล, NEWS ไทย , ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒
- เปลว สีเงิน. จีนใช้นวัตกรรมแก้ปัญหาความยากจนซ้ำซาก, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒
- ผู้จัดการออนไลน์. (๒๕๖๑). ความยากจนในโลกลดลง แต่โลกยังมีคนจนอีกมาก.
- โพสต์ทูเดย์. (๒๕๖๒). การแก้ปัญหาความยากจน แบบเจาะจงของจีน. วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ค้นจาก <https://www.posttoday.com/social/think/557473>
- ร่วมธรรม ชำนุรักษ์. (๒๕๖๓). คอลัมน์ : พุ่มไม้ใบบัง. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, อังคารที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๓
- รายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓. (๒๕๖๑, ๑๗ ตุลาคม). เรื่องสหประชาชาติรายงานวิกฤติความยากจนทั่วโลก. ค้นจาก <http://news.ch3thailand.com/abroad/79879>
- วรภัทร โตชนะเกษม. (๒๕๖๒). ปีหน้าจีนจะไม่มีคนจน , ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒
- ศิวพล ฤทธิประศาสน์. (๒๕๖๑). เศรษฐศาสตร์ชำนาญการ, สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง , มหัทศจรย์แก้จนของรัฐบาลจีนเป็นอย่างไร , ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยผู้จัดการออนไลน์
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (๒๕๕๒). แนวคิดและรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๑, กรกฎาคม) รายงาน
สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระดับภาคของประเทศไทย. ค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=7787

อักษรศรี พานิชสาส์น (๒๕๖๒). แก้งจนแบบจีน จีนคิดใหญ่มองไกล, ซีเอ็ดยูเคชั่น, บมจ.

BBC NEWS ไทย. (๒๕๖๑, ๑๑ มกราคม). อีอกแฟมเผยคนรวยที่สุด ๑% ครองความมั่งคั่ง
๘๒% ของทั้งโลก. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. ค้นเมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓, สืบค้นจาก
<https://www.bbc.com/thai/international-42770778>

Illustration by Kodchakorn Thammachart

Potia Topalova. (๒๕๖๒). ไม่แจกเงินแล้วจะแก้งจนด้วยวิธีไหน? มองหนทางไปต่อของ
นโยบายคุณภาพชีวิต. American Economic Journal : Applied นักเศรษฐศาสตร์
ของ IMF อ้างจาก Wannaphong Durongkaverroj ,๑๘ March ๒๐๑๙,

Voiceonline. (๒๕๕๖). อินเดียออกนโยบายชายข้าวถูกให้คนจน ๒ ใน ๓ ของประเทศ.
วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ ค้นเมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓ ค้นจาก
<https://www.voicetv.co.th/read/79325>

Voicetv Online. (๒๕๕๘). ชาวอินเดียร่ำรวยเพิ่มขึ้น แม้คนจนยังล้นประเทศ. ๕ มีนาคม
๒๕๕๘ ค้นจาก <https://www.voicetv.co.th/read/175203>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำสั่งแต่งตั้ง

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๔๕/๒๕๖๓

เรื่อง ปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๒ เรื่องตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ คำสั่งที่ ๒๙/๒๕๖๓ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ และคำสั่งที่ ๓๙/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (เพิ่มเติม) นั้น

เนื่องจากนายสมพันธ์ เตชะอธิก อนุกรรมการ ได้ลาออกจากคณะกรรมการเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓ จึงอาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งมีใช้กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ปรับปรุงคำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ที่ ๒/๒๕๖๒ คำสั่งที่ ๒๙/๒๕๖๓ และคำสั่งที่ ๓๙/๒๕๖๓ ในส่วนขององค์ประกอบคณะกรรมการดังนี้

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	ประธานที่ปรึกษา
๒. นายอำพล จินดาวัฒนะ	ที่ปรึกษา
๓. นายไชยวัฒน์ สุโขทัยน	ที่ปรึกษา

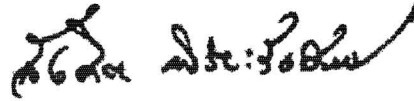
คณะกรรมการ

๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป	ประธานคณะกรรมการ
๒. พลเอก ธงชัย สาระสุข	อนุกรรมการ
๓. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	อนุกรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล	อนุกรรมการ
๕. นางวณี ปิ่นประทีป	อนุกรรมการ
๖. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์	อนุกรรมการ
๗. นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่	อนุกรรมการ
๘. นายปาลีต วรพงษ์พิบูลย์	อนุกรรมการ

๙. นางสาว...

๙. นางสาวมณฑลกาญจน์ คำผิว	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นายเศรษฐี พงษ์พันธุ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายสังศิต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

ภาคผนวก ข

ฝ่ายเลขานุการประจำคณะ

ฝ่ายเลขานุการประจำคณะกรรมการมาธิการ

จัดทำโดย

เจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มงานคณะกรรมการมาธิการวิสามัญ ๕ โทษ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๙ - ๓๐

๑. นายประเสริฐ สีเลิศ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
๒. นายทวี จันทจิราภา	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๓. นางปิยาภา ชระธีระคุปต์	นิติกรชำนาญการ
๔. ว่าที่ ร.ต.ปฐมภรณ์ แป้นจรัสธีรมี	นิติกรชำนาญการ
๕. นางสาววรรณันต์ มงคลนำสุวิทย์	นิติกรชำนาญการ
๖. นายธารณ์ธรรม์ ธรรมวงศ์	วิทยากรชำนาญการ
๗. นายเทียนชัย พันธุ์เลิศ	วิทยากรปฏิบัติการ
๘. นางสาวสิริลักษณ์ เหมชาติลือชัย	วิทยากรปฏิบัติการ
๙. นางสาวอาตีบะห์ อุปี	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๐. นางสาววัลย์ณภัสร์ ยอดแยม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๑. นางสาวอังสนา เนตรทอง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

รายงานคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
เรื่อง รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีนและ
อินเดีย

ผู้รับผิดชอบ :

คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ปีที่พิมพ์ :

พ.ศ. ๒๕๖๓

เบอร์โทร :

๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๙ - ๓๐

จัดพิมพ์โดย :

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๖๖

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักงานการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๐ ๒๘๓๓ ๙๔๑๕, ๐ ๒๘๓๓ ๙๔๖๖,
๐ ๒๘๓๓ ๙๔๗๒, ๐ ๒๘๓๓ ๙๔๗๖